

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH  
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**KORUPCE Z POHLEDU TRESTNĚPRÁVNÍHO**

**Autor práce: Hana Mašková**

**Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě**

**Forma studia: Kombinovaná**

**Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.**

**Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií**

**2016**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

## ABSTRAKT

MAŠKOVÁ, H. *Korupce z pohledu trestněprávního : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 61 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

**Klíčová slova:** korupce, úplatkářství, trestní právo, kriminalita

Bakalářská práce se zabývá problematikou korupce a úplatkářství v České republice. Práce nás seznamuje s celou řadou základních pojmů, které se týkají této problematiky. Dále nám práce přiblíží formy a druhy korupce, oblasti výskytu korupce. Zabývá se korupcí z pohledu trestního práva a dále na základě analýzy statistických dat zkoumá fenomenologii a etiologii korupce a její kontrolu v České republice. Výzkumná část práce se skládá z dotazníkového šetření, které ukáže, jaký postoj má veřejnost ke korupci a úplatkářství a jaká by měla být proti těmto problémům zavedena opatření k řešení této problematiky.

## ABSTRACT

MAŠKOVÁ, H. Corruption from the Perspective of Criminal – Legal : *Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 61 p. Supervisor : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

**Key words:** corruption, bribery, criminal law, criminality

The Bachelor's thesis deals with the issue of corruption and bribery in the Czech Republic. It explains us a lot of basic ideas, forms and types of corruption, and its occurrence. It deals with corruption from the perspective of criminal law, examines phenomenology and etiology of corruption based on statistical data analysis, and its control in the Czech Republic. The research section consists of a questionnaire survey which provides us the public attitude towards the issues and suggests a solution to it.

## Obsah

ÚVOD .....	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE .....	10
2 FORMULACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ .....	12
2.1 Vývojová stadia korupce .....	14
2.2 Druhy korupce .....	15
2.3 Formy korupce .....	16
2.4 Oblasti nejčastějšího výskytu korupce .....	17
2.5 Index vnímání korupce CPI .....	20
3 HISTORIE KORUPCE .....	22
4 KORUPCE A PRÁVNÍ ÚPRAVA .....	24
4.1 Skutková podstata trestného činu .....	24
4.2 Korupce z pohledu trestního práva hmotného .....	26
4.2.1 Přijetí úplatku (§ 331 TZ) .....	26
4.2.2 Podplácení (§ 332 TZ) .....	27
4.2.3 Nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ) .....	28
4.2.4 Společné ustanovení (§ 334 TZ) .....	29
4.3 Další skutkové podstaty trestných činů souvisejících s korupcí .....	29
4.4 Korupce z pohledu trestního práva procesního .....	32
5 FENOMENOLOGIE A ETIOLOGIE KORUPCE .....	37
5.1 Analýza dat obsažených ve statistikách kriminality .....	37
5.2 Příčiny vzniku korupce .....	39
6 VÝZKUM .....	41
6.1 Cíl a metoda dotazníkového šetření .....	41
6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření .....	42
7 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ .....	49
ZÁVĚR .....	53

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ .....	55
SEZNAM ZKRATEK.....	58
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ .....	59
PŘÍLOHY .....	60

## ÚVOD

Téma této bakalářské práce bylo vybráno pro svoji aktuálnost a zajímavost. Korupce je dnes a denně probírané téma a netýká se pouze České republiky, ale jedná se o celosvětový problém.

Z nynějšího pohledu i dlouhodobého hlediska představuje značné riziko pro společnost a pro zajištění práv a svobod občanů. Dříve se korupce ve společnosti nahlas neprobírala, což se ovšem změnilo. V dnešní době o korupci můžeme číst v novinách a dozvídat se o ní i z jiných médií, neboť korupce se dotýká i nejvyšších míst politiky, zasahuje do sportu, lékařství, školství a mnoha dalších oblastí.

Nemusí jít ovšem pouze o podplácení finančními částkami, ale jde i o poskytování služeb, kdy druhá strana očekává protislužby či výhodu. Skutečnost, že se o korupci více mluví, vede i k tomu, že se proti ní dá účinněji bojovat, ale i přesto zůstává korupce velmi latentní jev a její odhalování je značně nesnadné. Korupce nestojí osamoceně, je například i součástí organizovaného zločinu, kdy organizované zločinecké skupiny využívají podplácení a dalších druhů korupce k dosažení svých cílů, jako jsou nelegální obchody se zbraněmi, finanční podvody a další. Korupci lze nalézt ve všech možných odvětvích od sportu až po vysokou politiku.

Největším problémem korupce je to, že často ti, kdo by měli stát za jejím odhalováním a trestáním, sami úplatky přijímají. V této souvislosti je ale nutno uvést, že korupce se nevyskytuje jen a pouze ve veřejném sektoru, ale i v sektoru soukromém. V současné době je velký společenský tlak na potlačení korupce, ale zda se to skutečně daří, se ukáže až v dalších letech. Společnost je v současné době naladěna spíše negativisticky a ve snížení korupce příliš nevěří.

K obsahu práce lze uvést, že první část práce je spíše teoretická, zabývá se především objasněním pojmů na základě studia literatury a objasněním druhů a forem korupce, oblastmi jejího působení a dalších nezbytných pojmů, které vedou k porozumění daného tématu. Je zde i krátká kapitola o historii korupce, jak ve světě, tak co se týče České republiky. Dále se bude práce zabývat fenomenologií a etiologií tohoto negativního společenského jevu.

V druhé části se práce věnuje rozboru dotazníkového šetření, kdy dotazníkové šetření zjišťuje, jaké mají občané povědomí o korupci, kde se podle nich nejčastěji



korupce vyskytuje, jaká navrhuji opatření a jaká je nejznámější korupční kauza v České republice v současné době. Tyto výsledky budou zpracovány a na jejich základě budou navržena protikorupční opatření, která by nejvhodněji projevy korupce omezila a zmírnila její dopady.

# 1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě studia odborné literatury a analýzy statistických dat korupce zjistit, jak závažné jsou její projevy ve společnosti na území České republiky. Dále za využití výsledků dotazníkového šetření zjišťovat, zda se respondenti setkali s nějakou formou korupce, odkud se o korupci dozvídají, ve které oblasti se podle nich korupce nejčastěji vyskytuje a jaká opatření by vedla ke snížení korupce. V práci je čerpáno z odborné literatury a knih o korupci, ale i z psychologii a kriminologii či trestním právu.

Druhá kapitola bude věnována vysvětlení základních pojmů a definic, které se týkají tématu korupce, zaměříme se zde na vývojová stadia korupce, druhy korupce a její formy, jako je přijímání úplatku, podplácení, nepřímé úplatkářství a další, dále zde budou rozebrány oblasti, kde se korupce nejčastěji vyskytuje.

Třetí kapitola bude krátkou exkurzí do historie korupce, kdy zde budou shrnuty světové dějiny a následně část kapitoly bude věnována korupci na území České republiky a současné právní úpravě.

Ve čtvrté kapitole je v práci proveden rozbor právní úpravy problematiky korupce, budou uvedeny jednotlivé skutkové podstaty trestných činů přijímání úplatku, podplácení, nepřímé úplatkářství, kdy tomuto bude předcházet rozebrání toho, co skutková podstata trestného činu je. Nutno podotknout, že korupční jednání přispívá i k rozvoji další kriminality, jako například organizovaného zločinu či dalších trestných činů.

V následující kapitole bude věnována pozornost fenomenologii, tedy stavu, struktuře a dynamice této kriminality, jaký je její vývoj v posledních letech v porovnání s aktuálními statistikami za rok 2015 a porovnáním, jakým směrem se korupce ubírá a jak na tento vývoj reaguje společnost. Další částí této kapitoly je etiologie korupce, tedy uvedení příčin vzniku korupce.

Šestá kapitola už se bude věnovat praktické části bakalářské práce, a to dotazníkovému šetření. Dotazníkovým šetřením bude zjištěno, zda se respondenti setkali s korupcí, odkud se o ní nejčastěji dozvídají, v jaké oblasti se podle nich nejčastěji korupce vyskytuje a jaká opatření by šíření korupce omezila. Otázky v dotazníku budou různého typu.

V sedmé kapitole budou na základě dotazníkového šetření a studia odborné literatury navržena opatření a možnosti prevence, která by měla vést ke snížení korupce, neboť k úplnému „vymýcení“ korupce pravděpodobně nikdy nedojde.

## 2 FORMULACE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

**Korupce** je jev vyskytující se v lidské společnosti již po staletí. V současné době je korupce rozsáhlý pojem, který nelze zcela přesně vymezit a který má mnoho podob. V České republice se korupcí rozumí především úplatkářství. V ostatních zemích Evropy jsou do pojmu korupce zahrnovány i další jevy. Navíc každý člověk může korupci vnímat rozdílně a právní úprava v různých zemích se může velmi lišit. S korupcí bylo možno setkat se již v antickém Řecku nebo Římské říši.<sup>1</sup>

*„Samotný termín „korupce“ je latinského původu a vychází ze slovního základu **rumpere**, tj. zlomit, rozlomit, přetřhnout. Latinský výraz **corruptus** znamená následek určitého nekalého jednání, v překladu pak má několik výrazů: znečištěný, zkažený, zvrácený, mravně zvrácený, zvrhlý, podplacený.“<sup>2</sup>*

Je možno říci, že korupce je patologické deviantní chování, které se odchyluje od běžného standardu a porušuje daná pravidla za předpokladu dosažení zisku či jiné výhody. Nejedná se pouze o uplácení, ale také o prosazování zájmů různých skupin různými prostředky. Mezi korupcí lze zařadit jak úplatkářství, tak například nepotismus, klientelismus a další aktivity, které lze postihovat jako trestné činy.<sup>3</sup>

O korupci je také možno hovořit jako o „nemoci společnosti“. Lze říci, že v každém je skrytý nějaký korupční potenciál, který čeká na možnost se projevit. Transakce spojené s korupcí většinou probíhají utajeně, v malém okruhu lidí a ve většině případů je nelze objektivně pozorovat. Korupce se od vydírání a útisku liší tím, že osoba, která má jednat proti svým povinnostem či dobrým mravům není pod tlakem fyzického násilí. Toho využívají skupiny organizovaného zločinu, které pak po subjektech požadují takzvané výpalné.<sup>4</sup>

Časté je také označení korupce jako trestného činu bez oběti, neboť korupce má své specifické rysy a těmi se liší od většiny protiprávního jednání, kde je rozpoznatelné, kdo je pachatel a kdo poškozený. U korupce mají prospěch obě strany, protože každá obdrží to, co očekávala. Korumpovaný obdrží svou odměnu, povětšinou v peněžité formě nebo jiné podobě a korumpující osoba pak dostane to, co chtěla, aniž by na to

<sup>1</sup> FRIČ, P. *Korupce na český způsob*. Praha, 1999, s. 9-13.

<sup>2</sup> CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha, 2011, s. 15.

<sup>3</sup> PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha, 2007, s. 18-19.

<sup>4</sup> CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha, 2011, s. 9-16.

předtím dosáhla. Spokojenost je tedy jak na straně korumpovaného, tak korumpujícího, a to je také příčinou, proč je korupce tak vysoce latentní.<sup>5</sup>

Všeobecně lze říci, že obětí korupce se však stává společnost, která je korupčním jednáním postižena.

*„Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“<sup>6</sup> Úplatek tak může mít podobu peněz, předmětů větší či menší hodnoty, protislužby nebo poskytnutí výhodných zakázek.<sup>7</sup>*

*„Úplatkářství je nižší formou korupčního jednání, odlišující se nižší mírou intenzity jednání a jejím menším rozsahem poskytovaných nebo nabízených výhod.“<sup>8</sup> Korupce je oproti úplatkářství intenzivnější, jak svým rozsahem, tak závažnějšími následky.<sup>9</sup>*

**Dar** je přijímání požitků minimální hodnoty jakožto projev přátelství, vyjádření díky, apod. Jsou společností tolerovány a spíše než předmětem práva jsou předmětem etiky.<sup>10</sup> Nesmíme však s poskytnutím daru očekávat nebo vyžadovat protislužbu či hodnotu, která je nad rámec povinností příjemce daru. Nutno konstatovat, že z doslovného výkladu definice korupce má dar či pozornost znaky korupčního jednání.<sup>11</sup>

**Úřední osoba** je pojem, který byl zaveden v novém trestním zákoníku, tedy zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“) a vymezení pojmu úřední osoba je uvedeno v § 127 odst. 1 TZ.

**Obstarání věci obecného zájmu** je činnost, při které jde o plnění úkolů a rozhodování orgány státní moci a správy, dále činnost uspokojení obecných ekonomických, zdravotních a sociálních potřeb zásadního významu, které jsou věci

---

<sup>5</sup> VANTUCH, P. *Korupce a kriminalita*. Brno, 2008, s. 6.

<sup>6</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>7</sup> CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha. 2003, s. 36.

<sup>8</sup> CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha. 2003, s. 36.

<sup>9</sup> CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha. 2003, s. 36.

<sup>10</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 44.

<sup>11</sup> CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha. 2003, s. 36-37.

obecného zájmu. Aby tato činnost byla trestná, musí být mezi obstaráním věci obecného zájmu a úplatkem souvislost.<sup>12</sup>

**Lobbing** lze definovat jako prosazování zájmu jednotlivců či politických stran prostřednictvím přesvědčování jedinců, kteří mohou ovlivnit tvorbu zákonů a jejich přijetí.<sup>13</sup>

## 2.1 Vývojová stadia korupce

Dle Friče<sup>14</sup> jsou vývojová stadia korupce seřazena takto:

1. **Stadium náhodné korupce**, které je charakterizováno drobnou korupcí, a zapojují se do ní jen určité osoby nebo malé skupiny osob. V tomto stadiu je korupce ojedinělým a nahodilým jevem. Je zde velké riziko odhalení a poškození tohoto jednání. Společnost korupční jednání odsuzuje.
2. **Stadium spontánně regulované korupce** je druhou fází, která se vyznačuje selháním kontrolních mechanismů. Z korupce se tak stává součást společenského života a korupční prostředí se dostává do všech oblastí společenského života. Korupce se rozšiřuje a stále více lidí se řídí korupčními normami.
3. **Stadium organizované korupce** se vyznačuje tím, že korupce se stává organizovaným zločinem a v některých případech se stává vydíráním ve snaze vyřadit konkurenci ze hry. Nefungují kontrolní mechanismy a korupce se dostává i do politiky a státní správy. Vznikají klientské sítě, které se podílí na institucionalizaci korupce.
4. **Stadium systémové korupce** je nejvyšším stadiem, korupce je součástí státní správy a politiky a nemohou bez ní fungovat. Vzniká korupční stát, kdy politici a státní úředníci vybírají úplatky a kupují si hlasy voličů. Korupce je podporována státem.

---

<sup>12</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 45-46.

<sup>13</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 34.

<sup>14</sup> FRIČ, P. *Korupce na český způsob*. Praha, 1999, s. 32-34.

## 2.2 Druhy korupce

Literatura nabízí členění korupce podle různých kritérií a není v tomto členění jednotná. Nejrozšířenější dělení je podle rozsahu na takzvanou velkou a malou korupci.

*„Velká korupce bývá spojena s korupcí politických špiček a čelných představitelů veřejného a společenského života. Úplatky dosahují značného rozsahu a bývají velmi dobře utajovány.“*<sup>15</sup> Strany většinou mají z tohoto druhu korupce velký prospěch a škoda často může dosáhnout velkého rozsahu, tedy přesáhnout hranici 5 milionů korun. Jde často o zpronevěru veřejných zdrojů nebo jejich nehospodárné užívání, zneužití veřejné moci při udělování veřejných zakázek, přidělování licencí, získávání informací a další.<sup>16</sup>

Malá korupce je spojována s obyčejnými úředníky, příslušníky policie, lékaři a zapojuje se do ní větší množství účastníků. Částky užívané jako úplatky jsou mnohonásobně nižší, než při velké korupci. Někdy se malé korupci říká byrokratická. Pod malou korupci lze zahrnout podplácení úředníků, zatemnění pravidel, zneužití špatné organizace, zneužití pravomoci vyplývající z kontrolní činnosti.<sup>17</sup>

V posledních letech se uvádí další druh korupce – state capture, což v překladu znamená ovládnutí nebo převzetí státu, kdy se veřejná správa dostává do soukromých rukou a tvoří se symbióza mezi politickými stranami a vlivnými ekonomickými strukturami. Tento druh se projevuje kontrolou veřejných institucí pro soukromý prospěch, omezením politické soutěže, svobodné volby jsou podkopávány skrytou reklamou a neprůhledným financováním kampaní, zneužíváním legislativní moci, korupcí v soudních řízeních, zneužíváním auditu, vyšetřování a dozoru, užíváním kompromitujících materiálů, korupcí v médiích.<sup>18</sup>

Dále lze rozlišit další druhy korupce, a to:

- přímou nebo zprostředkovanou,
- očekávanou nebo nahodilou,
- vymýtitelnou nebo nevymýtitelnou,
- uvnitř institucí nebo vně,

<sup>15</sup> VYMĚTAL, P. Typologie korupce. In: DANČÁK, B. (ed.), HLOUŠEK, V. (ed.), ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno, 2006, s. 13.

<sup>16</sup> VANTUCH, P. *Korupce a kriminalita*. Brno, 2008, s. 22.

<sup>17</sup> VYMĚTAL, P. Typologie korupce. In: DANČÁK, B. (ed.), HLOUŠEK, V. (ed.), ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno, 2006, s. 14.

<sup>18</sup> VYMĚTAL, P. Typologie korupce. In: DANČÁK, B. (ed.), HLOUŠEK, V. (ed.), ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno, 2006, s. 15-16.

- krátkodobou nebo dlouhodobou,
- s peněžitým nebo nepeněžitým prospěchem.<sup>19</sup>

### 2.3 Formy korupce

**Přijetí úplatku**, úplatkem se rozumí určitá výhoda, která se dostává tomu, kdo úplatek přijímá, či jiné osobě s jeho vědomím. Úplatek může mít majetkovou (finanční nebo materiální prospěch, protislužba) i nemajetkovou povahu. Pro posouzení trestného činu úplatkářství není stanovena dolní hranice hodnoty úplatku, ale je posuzována takzvaná společenská závažnost - škodlivost.

**Podplácení** je trestný čin, kterého se dopustí ten, kdo jinému v souvislosti s obstaráním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, ten může být v podobě: finančního či věcného daru, protislužby či jiné výhody.

**Nepřímé úplatkářství** je samostatný trestný čin, kterého se dopouští osoba, která žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci veřejného činitele, nebo za to, že tak již učinil. Dále ten, kdo z tohoto důvodu takový úplatek poskytne, nabídne nebo slíbí.

**Nepotismus** lze také označit jako příbuzenskou korupci, jde o dosazování příbuzných do různých společensky nebo ekonomicky vlivných pozic, kdy ten, kdo příbuzného do funkce dosadil, očekává okamžité či budoucí protislužby v hodnotách, které lze vyjádřit penězi, ač protislužba může být i obtížně měřitelná. Tento princip není slučitelný s demokracií a bohužel žádná země není imunní vůči tomuto jevu.<sup>20</sup>

**Klientelismus** je oproti nepotismu zvýhodňování přátelských vztahů a známých. Nejvíce se rozšířil v oblastech, jako jsou služby, administrativa, ekonomika, politika, kdy se projevuje při rozdělování funkcí, ale vyskytuje se i v oblasti soukromé. Klientelismus se vyskytoval především v době komunismu, ale vyskytuje se i dnes, kdy si lidé snaží zajistit lepší životní podmínky. Pod klientelismus lze zařadit i favoritismus, což je dávání přednosti, kdy zaměstnanci se snaží udržet přízeň zaměstnavatele a zaměstnavatel si udržet daného zaměstnance, neboť ví, že v budoucnu bude mít jeho

<sup>19</sup> VYMĚTAL, P. Typologie korupce. In: DANČÁK, B. (ed.), HLOUŠEK, V. (ed.), ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno, 2006, s. 15.

<sup>20</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 84.



podporu a prominentismus, který spočívá v tom, že jedna osoba působí na více veřejných místech a tím se podporuje systém korupce.<sup>21</sup>

## 2.4 Oblasti nejčastějšího výskytu korupce

Korupci lze v současné době najít v mnoha oblastech a oborech lidské společnosti. V následující kapitole budou tyto oblasti přiblíženy.

**Korupce ve veřejné správě a státní správě** je pro občana velmi znepokojující, ač je mnoho oblastí, kde se může korupce objevit, povětšinou to bývá tam, kde se veřejná správa střetává se soukromým sektorem. Úkolem veřejné správy je spravovat ve veřejném zájmu veřejné záležitosti a kontrolovat je. Nejčastější je výskyt korupce v oblasti správních činností a při zadávání zakázek. Stát rozdělí za rok ve veřejných zakázkách přes 100 miliard korun ročně ve 13 tisících soutěžích. Občané mají stále pocit, že úplatky na úřadech otevrou správné dveře. Korupci nahrává fakt, že v současné době, kdy se obchodní praktiky dostávají do vládního rozhodování, se občan stává klientem úřadů a dalších institucí.<sup>22</sup>

**Korupce v justici** se nemusí týkat pouze soudců, u některých jednodušších úkonů lze jednat prostřednictvím vyšších soudních úředníků nebo administrativního personálu. Teoreticky se úplatek spíše nabízí soudci nebo státnímu zástupci, který se věci zabývá a bude ve věci rozhodovat. Přestože platové ohodnocení soudců a státních zástupců je nadprůměrné, jsou zde různé výhody v podobě nákupu nemovitostí, automobilů či zahraničních pobytů za výhodnějších podmínek přijatelnější, než obálka s penězi. Přijetím úplatku soudcem je však porušena zásada rovného a správného výkonu spravedlnosti. Ale i v justici jsou mantinely pro přijetí úplatků, neboť nereálné a neodůvodněné rozhodování by bylo nápadné a u odvolacího soudu by s největší pravděpodobností neprošlo.<sup>23</sup>

**Korupce v policii** je opakem její existence, neboť policie by měla zasahovat proti trestné činnosti a jiným protispolečenským jevům. Policista jako veřejný činitel má jednat v souladu se zájmem veřejnosti jako celku, nikoliv v souladu se zájmem osoby, která se dopustila přestupku či trestného činu. Ve většině případů jde o pochybení jedince, kdy nejvíce příležitostí je u cizinecké, pořádkové a dopravní policie, kdy „nejlepší“ podmínky pro přijetí úplatku jsou u dopravní policie při

<sup>21</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 85-86.

<sup>22</sup> PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha, 2007, s. 45-48.

<sup>23</sup> VIDRNA, J., NÁCHODSKÝ, Z. *Pracovník justice v ohrožení*. Praha, 2001, s. 17-20.

udělování blokových pokut. Prevencí tohoto problému by mohlo být zavedení bezhotovostního platebního styku.<sup>24</sup>

**Korupce v politice** je vysoce organizovaná a zapojují se do ní mnohdy i další zástupci politických stran, kteří rozhodují o veřejných zakázkách, jde o zakázky především ve stavebnictví. Financování politických stran je velmi diskutabilní, neboť sponzorské dary poskytují politickým stranám většinou soukromé firmy. Korupci v politice lze rozdělit do dvou skupin, kdy na jedné straně stojí politik jako jedinec a na straně druhé politická strana jako celek.<sup>25</sup> „*Politická korupce může vést ke kleptokracii – vládě zlodějů a loupežníků (doslovný překlad), kdy už odpadá i předstírání poctivosti a upřímnosti před veřejností.*“<sup>26</sup>

**Korupce ve sportu** není v dnešní době ničím ojedinělým a v posledních letech se nevyhýbá ani amatérským soutěžím a ani oddílům mládeže a dětí, kdy rodiče nezřídka platí za to, aby jejich potomci vůbec mohli hrát v utkáních či zápasech. Problémem může být, že se sport stává spíše obchodem, než pouze zábavou a koníčkem. Společnosti často bojují o to, kdo bude vůbec přenášet přímé sportovní přenosy a města bojují o to, kde se budou například pořádat olympijské hry.<sup>27</sup>

**Korupce ve zdravotnictví** nemá jenom jednu podobu. Nejčastější jsou případy, kdy lékař poskytne pacientovi lepší zdravotnickou péči či jiný nadstandard. Netýká se to pouze péče, ale i materiálu použitého při operaci, kdy lékaři často nabízejí pacientům materiál od dodavatele, se kterým mají určitou dohodu. Další oblastí ve zdravotnictví, kde je časté přijímání úplatků, je při nákupu zdravotnického materiálu a léků.<sup>28</sup> U léků může být situace taková, že lékař po domluvě s určitou lékárnou směřuje pacienty, které ošetřil do této lékárny, dále pak vystavováním receptů na léky, které nejsou vydány. Za toto pak lékař dostává od lékárny určité procento ze zisku.<sup>29</sup> Další oblasti jsou

---

<sup>24</sup> VANTUCH, P. *Korupce a kriminalita*. Brno, 2008, s. 30-31.

<sup>25</sup> PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha, 2007, s. 51-54.

<sup>26</sup> HULINSKÝ, P. *Aktuální otázky trestněprávní ochrany společnosti před korupcí*. Praha, 2008, s. 29.

<sup>27</sup> VANTUCH, P. *Korupce a kriminalita*. Brno, 2008, s. 32-33.

<sup>28</sup> KOSIČKA T. Korupce ve zdravotnictví. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Ostrava, 2013, s. 66.

<sup>29</sup> CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha, 2011, s. 56-57.

nákupy a výběrová řízení týkající se přístrojového vybavení. Často jsou vypisována výběrová řízení tak, aby dané výběrové řízení vyhrála pouze jedna jediná firma.<sup>30</sup>

**Korupce ve školství** není ničím ojedinělým, ač by se dalo předpokládat, že v této oblasti se vyskytovat nebude, je tomu spíše naopak. Největší míra úplatkářství je zejména na středních a vysokých školách, kdy jde především o přijetí na tyto školy, lepší výsledky při studiu a zejména pak u zkoušek. Na druhé straně můžeme nalézt formy korupce (protekciónářství, klientelismus) i při výběru pedagogů do škol.<sup>31</sup>

**Korupce v médiích** má pro společnost velké důsledky, neboť jde v podstatě o využívání médií k osobnímu prospěchu, kdy zveřejnění či nezveřejnění zprávy může mít vliv na situaci ve společnosti. Jde především o zprávy týkající se hospodářské a politické oblasti. Média a nezávislé sdělovací prostředky by měly mít zájem na spolupůsobení při postihování korupce. Zda to tak bude fungovat, se ukáže až v budoucnu.<sup>32</sup>

**Korupce v oblasti ekonomiky, obchodu a podnikání** souvisí podle občanů ČR především se zkorumpovanými úředníky a podnikateli, kteří tvoří propojenou síť. Veřejnost je na pochybách, pokud jde o čistotu ekonomického prostředí. Korupci lze v podnikatelském prostředí „ukrýt“ jako takzvanou šedou ekonomiku. Důsledkem přijímání úplatků v podnikatelské sféře může být poškození jména značky, narušení obchodních vztahů a ztráta důvěry.<sup>33</sup>

**Korupce mezinárodní** nebo také korupce s mezinárodním prvkem představuje poskytnutí úplatku zahraničnímu veřejnému činiteli, tedy korupce přesahuje hranice jednoho státu. Jedná se především o oblast prodeje zbraní, kdy obchody nejsou transparentní, neboť konkurence je velká a stát chrání své tajemství. Dalším případem je poskytování finančních prostředků zahraničním politickým stranám nebo přijímání darů bez souhlasu domovského státu.<sup>34</sup>

**Korupce manažerská** využívá propojení podnikatelské sféry a úředních orgánů. Korupce může mít mnoho podob, od padělání razítek na úřední dokumenty až po

---

<sup>30</sup> KOSIČKA T. Korupce ve zdravotnictví. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Ostrava, 2013, s. 67.

<sup>31</sup> CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha, 2011, s. 57.

<sup>32</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 82-83.

<sup>33</sup> PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha, 2007, s. 54-55.

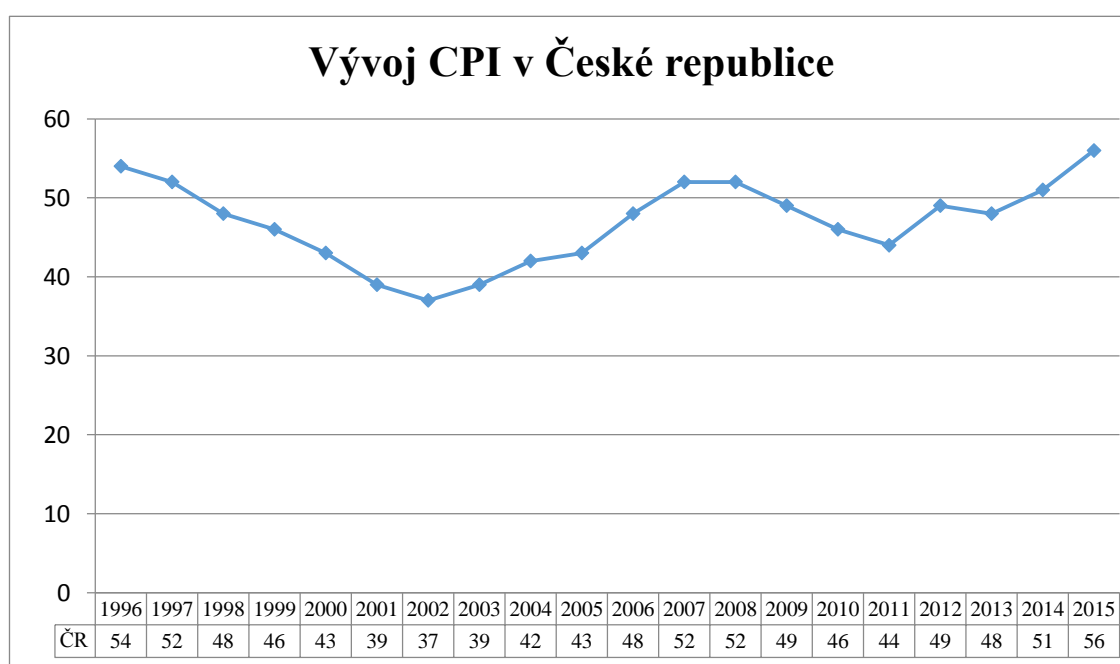
<sup>34</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 88-79.

úplatky za zrychlení úředních úkonů. Vyskytuje se také tam, kde jde o veřejné zakázky a privatizaci různých podniků.<sup>35</sup>

## 2.5 Index vnímání korupce CPI

Každý rok zveřejňuje mezinárodní nevládní organizace Transparency International index vnímání korupce (Corruption Perceptions Index, CPI). Tento index hodnotí země dle stupně vnímání korupce ve veřejném sektoru, ale i soukromém. Index vnímání korupce ovlivňuje hodnocení a průzkumy veřejného mínění, které provádějí nezávislé a renomované instituce, které hodnotí korupci veřejných činitelů, uplácení při veřejných zakázkách, zneužití veřejných prostředků nebo legislativu trestající korupci. Hodnotí se na stupnici od 0-100, kdy 0 je vysoká míra korupce a 100 je země téměř bez korupce. V letošním roce bylo hodnoceno celkem 168 států.<sup>36</sup>

Graf č. 1: Vývoj CPI v České republice<sup>37</sup>



Ke grafu číslo 1 lze uvést, že se týká období od roku 1996 – 2015, tedy posledních dvaceti let. Nejnižší hodnoty dosahuje v roce 2002, kdy hodnota je 37 bodů. Od roku 2002 pak hodnota indexu stoupá až do roků 2007, 2008, kdy po roce 2008 ovšem nastal pokles hodnoty, kdy hodnota klesla v roce 2011 až na 44 bodů. Ovšem od

<sup>35</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 69.

<sup>36</sup> SVATOŠ, R., KRÍHA J. *Korupce a další vybrané protispolečenské jevy v současné společnosti*. České Budějovice, 2015, s. 8-19.

<sup>37</sup> Graf vlastní. [transparency.cz](http://www.transparency.cz): *Index vnímání korupce*. 2016. [online]. [cit. 2016-03-08]. Dostupné z WWW: <http://www.transparency.cz/cpi2015/>.

roku 2012 pak má hodnota opět stoupající tendenci. Nejvyšší hodnoty pak dosáhl v loňském roce 2015, kdy hodnota je 56 bodů, což je oproti roku 2014 nárůst o 5 bodů.

### 3 HISTORIE KORUPCE

Korupce je často nazývána jako „nemocí společnosti“, již Chamurappiho zákoník ve Starobabylonské říši obsahoval protikorupční opatření. I Římská říše a starověká Indie se setkávala s úplatky, zejména v Římské říši, kde se prodávaly úřednické hodnosti a tituly. I Řecko se potýkalo s korupcí, a to zejména při pořádání olympijských her, kdy korupce vedla až k jejich zániku. Lze říci, že úplatkářství je staré jako státní útvar a státní úředníci.<sup>38</sup>

Ve Starověkém Římě bylo nejčastěji zneužíváno postavení soudce a správce provincie. Soudci se dopouštěli nesprávného chování tím, že poskytli výhodu někomu na úkor jiného ze známosti nebo jednali nepřátelsky k jedné straně sporu, jednali protizákonně či obcházeli zákon. Správci provincií často vyžadovali úplatky nebo si přivlastňovali různé věci, především umělecká díla a další předměty, které měly hodnotu, ponechávali si je, a tímto se obohacovali.<sup>39</sup>

V Egyptě můžeme najít zmínky o korupci již kolem roku 3100 př. n. l., kdy se dochovaly texty, které zkoumají korupci z hlediska morálky, texty právního charakteru, které se zabývají prevencí a stanovují tresty a dále texty s reálnými příklady korupce. Texty z pozdější doby se zabývají negativním postojem ke korupci a řeší korupci egyptských soudců, kdy v textech je často zmiňován motiv nestranného a spravedlivého soudce, který nepřijímá úplatky, ani nestrání bohatší straně.<sup>40</sup>

Pokud se ohlédneme do historie České republiky, tak již za dob Rakouska Uherska existovala právní úprava postihující korupci, byl to zákon č. 117/1852 ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, kdy tento zákon obsahoval protikorupční ustanovení O zneužití moci úřední, § 104 Braní darů ve věcech úředních a § 105 Svádění ke zneužití moci úřední.<sup>41</sup>

V období první republiky hrála velkou roli regulace cen a zabavování půdy s následným přerozdělováním, kdy měly být přerozděleny statky šlechticů českým

---

<sup>38</sup> CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha, 2011, s. 9-10.

<sup>39</sup> FRUDEK, M. Protikorupční právní úprava ve Starověkém Římě na příkladu soudců a správců provincií. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Ostrava, 2013, s. 36-41.

<sup>40</sup> LANDGRÁFOVÁ, R. Tři tisíciletí korupce ve starém Egyptě. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Ostrava, 2013, s. 81-84.

<sup>41</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 68-70.

zemědělcům a zde mohl nastat prostor pro korupci, neboť není jasné, zda přerozdělování probíhalo vždy tak, jak bylo stanoveno pravidly.<sup>42</sup>

V socialistickém Československu byla korupce téměř „národní tradicí“, neboť v plánovaném hospodářství a nedostatku různého zboží vzkvétal takzvaný podpultový prodej. Ale nešlo jen pouze o podpultový prodej nedostatkového zboží, ale také o kratší čekací doby. V této době se používal spíše pojem úplatkářství, neboť společenská závažnost jednání nebyla značná, neboť se nedotýkala plánovaného hospodářství.<sup>43</sup>

Po roce 1990 měly na korupci vliv ekonomické transformace tržního mechanismu. Ke korupci v tomto období přispívala i řada privatizací, kdy byly snahy o podplácení privatizační komise a dalších osob, které se dražby účastnily či snaha získat obchodní informace.<sup>44</sup>

V současné době je v platnosti nový trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010, který ve větší míře převzal definice z původního trestního zákona č. 140/1961 Sb. a tyto definice dále rozšířil.

---

<sup>42</sup> FRÍČ, Pavol. *Korupce na český způsob*. Praha, 1999, s. 33.

<sup>43</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 68.

<sup>44</sup> DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha, 2007, s. 88-79.

## 4 KORUPCE A PRÁVNÍ ÚPRAVA

Od 1. 1. 2010 je účinný nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., kterým byl nahrazen trestní zákon č. 140/1961 Sb. V současné době není korupce jako taková v trestním zákoníku upravena, v díle 3 - Úplatkářství nalezneme trestné činy Přijetí úplatku (§ 331 TZ), Podplacení (§ 332 TZ), Nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ) a Společná ustanovení (§ 334 TZ).

Trestný čin je označení protiprávního jednání, kdy jeho znaky jsou uvedeny v trestním zákoně a trestní zákon ho označuje za trestný. Znakem trestného činu je škodlivost, protiprávnost a znaky skutkové podstaty trestného činu (objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka). Dalším obecným znakem je věk a přičetnost, což jsou obecné znaky, které jsou pro všechny trestné činy stejné.

### 4.1 Skutková podstata trestného činu

Objektem trestného činu jsou společenské vztahy, zájmy, hodnoty, které jsou chráněny trestním právem a jsou pro společnost důležité. Objekt může být obecný, druhový, individuální, či konkrétní. U některých trestných činů nemusí dojít k porušení objektu, stačí i pouze jeho ohrožení.

Objektivní stránka spočívá v jednání, které je projevem vůle a v následku, který porušuje nebo ohrožuje hodnoty a zájmy, které jsou objektem trestného činu a příčinné souvislosti mezi nimi.<sup>45</sup> Následek pak je ohrožení nebo porušení objektu jednáním pachatele a mezi těmito musí být příčinný vztah.

Subjekt trestného činu, nebo-li pachatel trestného činu je osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. Pachatel může být jak fyzická, tak v některých případech i právnická osoba. Osoba musí být starší 15 let a přičetná. Pokud jde o pachatele mladistvého, musí být také rozumově a mravně vyspělý.<sup>46</sup>

---

<sup>45</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 21-22

<sup>46</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 22



*„Příčetný není ten, kdo pro duševní poruchu nemohl v době činu rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání. Tyto schopnosti nazýváme rozpoznávací a ovládací a obě musí být splněny zároveň.“<sup>47</sup>*

V ČR je stanovena minimální věková hranice patnácti let, kdy může být dítě trestně odpovědné a právní úprava v ČR předpokládá, že je toto na místě. Jestliže mladistvý pachatel může rozlišit nesprávné jednání od správného, porozumět následkům svého jednání a je schopen své jednání regulovat a nést za něj odpovědnost, tak jde o takzvanou relativní trestní odpovědnost, kdy mladistvý je trestně odpovědný za svůj čin, a to v závislosti na dosažení stupně svého rozumového a mravního vývoje, nikoli pouze dovršením zákonem stanoveného věku, jako u absolutní trestní odpovědnosti, která vzniká dovršením 18 roku věku.<sup>48</sup>

Subjektivní stránka je soubor znaků, které ji charakterizují. Obligatorním znakem, tedy povinným, je zavinění, bez kterého není trestného činu, jde o vztah pachatele k následkům jeho jednání. Fakultativním znakem je pohnutka nebo cíl jednání. Zavinění lze dělit podle složky vědění a složky vůle a rozeznáváme dvě formy, a to úmyslné zavinění a zavinění z nedbalosti (kdy nově zná trestní zákoník pojem hrubá nedbalost).<sup>49</sup>

Úmyslné zavinění je takové, kdy pachatel věděl, že svým jednáním poruší nebo ohrozí nebo může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákoníkem a chtěl trestný čin způsobit, tak v takovém případě jde o úmysl přímý. Úmysl nepřímý je v případě, kdy pachatel věděl, že může jednáním způsobit porušení nebo ohrožení chráněného zájmu a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn.<sup>50</sup>

Nedbalostní jednání lze rozdělit na nedbalost vědomou, kdy pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit chráněný zájem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové ohrožení nezpůsobí. Nedbalost nevědomá spočívá v tom, že pachatel nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit chráněný zájem, ale vzhledem

---

<sup>47</sup> SPIRIT, M. *Úvod do studia Práva*. Praha, 2010, s. 104.

<sup>48</sup> ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 108-111.

<sup>49</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 22.

<sup>50</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 22.

k okolnostem a svým osobním poměrům, to vědět měl a mohl. Hrubá nedbalost je nově v trestním zákoníku a znamená zřejmou bezohlednost pachatele k chráněným zájmům.<sup>51</sup>

## 4.2 Korupce z pohledu trestního práva hmotného

### 4.2.1 Přijetí úplatku (§ 331 TZ)

V prvním odstavci je přijetí úplatku definováno takto: „*Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme úplatek nebo si dá slíbit úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.*“<sup>52</sup>

Ve druhém odstavci „*Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*“<sup>53</sup>

V případě odstavce třetího „*Odnětím svobody na dvě léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,*

*a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo*

*b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba*“<sup>54</sup>

V odstavci čtvrtém „*Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,*

*a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo*

*b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch.*“<sup>55</sup>

**Objekt:** chráněný zájem – zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu – ochrana čistoty veřejného života a zájem na ochraně podnikatelských vztahů.

<sup>51</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol.* Praha, 2014, s. 22-23.

<sup>52</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy.* Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>53</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy.* Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>54</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy.* Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>55</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy.* Ostrava, 2013, s. 86.

**Objektivní stránka:** v prvním odstavci znamená, že pachatel přijme nebo si dá slíbit úplatek, a to sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného, zde je trestný čin dokonán i v případě, že si osoba nechá slíbit úplatek. V druhém odstavci úplatek žádá sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného. V odstavci třetím a čtvrtém se toto dotýká úřední osoby.<sup>56</sup>

**Subjekt:** Obecný v 1. a 2. odstavci, tedy osoba, která se podílí na obstarání věci obecného zájmu, nebo která se podílí na podnikání, v odstavci 3. písm. b) je subjekt speciální, a to úřední osoba, stejně tak v odstavci 4. písm. b).

**Subjektivní stránka:** vyžaduje úmysl.

K tomuto lze uvést, že pokud mluvíme o značném prospěchu § 331 odst. 3 písm. a) TZ, případně § 331 odst. 4 písm. b) TZ tak přichází v úvahu částka přesahující 500.000,- Kč. Pokud je uveden prospěch velkého rozsahu jako v § 331 odst. 4 písm. a) TZ, jedná se o částku přesahující 5.000.000,- Kč, kdy toto je uvedeno v § 138 TZ.

#### 4.2.2 Podplácení (§ 332 TZ)

V prvním odstavci je podplácení definováno takto: „*Kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, nebo kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.*“<sup>57</sup>

V odstavci 2 „*Odnětím svobody na jeden rok až šest let, propadnutím majetku, nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,*

- a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu anebo jiný zvlášť závažný následek, nebo*
- b) *spáchá-li takový čin vůči úřední osobě.*“<sup>58</sup>

<sup>56</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2886-2888.

<sup>57</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>58</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

**Objekt:** chráněný zájem – zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu – ochrana čistoty veřejného života a zájem na ochraně podnikatelských vztahů.

**Objektivní stránka:** spočívá v tom, že osoba poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému v souvislosti s obstaráním věci obecného zájmu.<sup>59</sup>

**Subjekt:** obecný – nevyžaduje speciální požadavky nebo nároky.

**Subjektivní stránka:** vyžaduje úmysl.

#### 4.2.3 Nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ)

V odstavci 1. „Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.“<sup>60</sup>

V odstavci 2. „Kdo z důvodu uvedeného v odstavci 1 jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“<sup>61</sup>

**Objekt:** chráněný zájem – zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu – ochrana čistoty veřejného života a zájem na ochraně podnikatelských vztahů, toto ustanovení postihuje výkon pravomoci úřední osoby.

**Objektivní stránka:** v odstavci 1. je dokonán tím, že pachatel žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby. Nevyžaduje se, aby se pachatel u úřední osoby přimluvil, jestliže tak učinil, došlo k dokončení trestného činu. Ve 2. odstavci poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek osobě, která slíbí, že bude působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo tak již učinila.<sup>62</sup>

**Subjekt:** obecný – nevyžaduje speciální požadavky nebo nároky.

**Subjektivní stránka:** vyžaduje úmysl.

<sup>59</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2893.

<sup>60</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>61</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>62</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2897.

#### **4.2.4 Společné ustanovení (§ 334 TZ)**

Vymezuje pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu“.

V odstavci 1. „*Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.*“<sup>63</sup>

V odstavci 2. „*Úřední osobou podle § 331 až 333 se vedle osoby uvedené v § 127 rozumí též jakákoliv osoba*

*a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,*

*b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,*

*c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo*

*d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát,*

*pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věci obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.*“<sup>64</sup>

V odstavci 3. „*Za obstarávání věci obecného zájmu se považuje též zachování povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.*“<sup>65</sup>

### **4.3 Další skutkové podstaty trestných činů souvisejících s korupcí**

Skutkové podstaty definující korupční chování v oblasti veřejné správy včetně moci zákonodárné a moci soudní, jde především o vybrané činy úředních osob podle části druhé hlavy X. dílu 2 trestního zákoníku „Trestné činy úředních osob“:

---

<sup>63</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>64</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

<sup>65</sup> ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava, 2013, s. 86.

### § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby

**Objektem** je chráněný zájem státu na řádném výkonu pravomoci úřední osoby, který je v souladu s právním řádem a ochrana práv a povinností fyzických a právnických osob.

**Objektivní stránka** je naplněna tím, že úřední osoba vykoná svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, překročí svou pravomoc, nesplní povinnost vyplývající z pravomoci. **Subjekt** je speciální, jde o úřední osobu. **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl.<sup>66</sup>

### § 330 Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti

**Objektem** je zájem na řádném a důsledném plnění úkolů úředními osobami.

**Objektivní stránkou** je zmaření či podstatné ztížení plnění důležitého úkolu, který měl být splněn, **Subjekt** je speciální – úřední osoba. **Subjektivní stránka** - nedbalostní jednání.<sup>67</sup>

K trestným činům, které mají znaky korupčního chování, lze řadit také trestné činy:

### § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji

**Objektem** je právo na ochranu před neoprávněným zveřejněním osobních údajů a jejich zneužíváním, jakož i ochrana dalších práv a oprávněných zájmů, které zveřejněním osobních údajů mohou být poškozeny. **Objektivní stránka** spočívá v neoprávněném zveřejnění, sdělení, zpřístupnění, jiné zpracování nebo přisvojení osobních údajů, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají, dále poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem povolání, zaměstnání nebo funkce a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají. **Subjekt** je obecný. **Subjektivní stránka** – čin může být spáchán úmyslně i z nedbalosti.<sup>68</sup>

### § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku

**Objektem** je zájem na zajištění rovnosti na trhu, a to při zacházení s privilegovanými informacemi, které osoba získá z titulu svého zvláštního postavení, jednak zneužívání

<sup>66</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 3148-3149.

<sup>67</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 3156-3157.

<sup>68</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 1792-1796.

zákazu konkurence. **Objektivní stránka** spočívá v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch, neoprávněným užitím informací, dosud nikoli veřejně přístupných k uskutečnění smlouvy nebo operace na regulovaném trhu, toto se týká i podnikatele, společníka, člena orgánu, zaměstnance nebo účastníka podnikání dvou nebo více podnikatelů se stejným nebo podobným předmětem činnosti, který dá uzavřít smlouvu na úkor jednoho nebo více podnikatelů. **Subjekt** je obecný – fyzická osoba (podnikatel, společník, člen orgánu, zaměstnanec nebo účastník na podnikání). **Subjektivní stránka** – vyžaduje úmysl.<sup>69</sup>

### **§ 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě**

**Objektem** je zájem společnosti na transparentnosti, čistém zadávání a průběhu veřejných zakázek, veřejných soutěží nebo veřejných dražeb, aby nedocházelo ke zvýhodnění některého z účastníků. **Objektivní stránka** spočívá v jednání, které v souvislosti se zadáním veřejné zakázky, veřejnou soutěží a veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch sjedná některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby neoprávněnou přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů. **Subjekt** je fyzická nebo právnická osoba. **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl – způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch.<sup>70</sup>

### **§ 257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži**

**Objektem** je zájem společnosti na řádném a zákonném provedení jakéhokoli zadání veřejné zakázky nebo provedení veřejné soutěže, zejména z hlediska, aby nedocházelo k ovlivňování zájemců nebo uchazečů v zadávacím řízení nebo soutěžících ve veřejné soutěži. **Objektivní stránka** spočívá v dopuštění se pletich v souvislosti se zadáním veřejné zakázky nebo s veřejnou soutěží, buďto pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy, nabídnutím nebo slibem majetkového nebo jiného prospěchu, žádostí nebo přijmutím majetkového nebo jiného prospěchu, aby se zdržel účasti v zadávacím řízení nebo jiné veřejné soutěži. Dále pokud s jiným zájemcem nebo uchazečem na základě dohody vytváří činnosti směřující k zadání veřejné zakázky za nevýhodnou nebo jinak

---

<sup>69</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2604-2608.

<sup>70</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2624-2625.

nepřiměřenou cenu. **Subjekt** je fyzická nebo právnická osoba. **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl.<sup>71</sup>

#### § 258 Pletichy proti veřejné dražbě

**Objektem** je chráněný zájem – zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné dražby, zejména aby nedocházelo k ovlivňování účastníků dražby ve veřejných dražbách, čímž jsou chráněny jejich zájmy z hlediska rovného přístupu k veřejným dražbám. **Objektivní stránka** spočívá v dopuštění se pletich při veřejné dražbě, pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy nebo lstí, nabídnutím nebo slibem majetkového nebo jiného prospěchu, žádostí nebo přijmutím majetkového nebo jiného prospěchu, aby se zdržel podávání návrhů k dražbě, dále pak přijme nebo žádá majetkový nebo jiný prospěch za zdržení se podávání návrhů při dražbě. **Subjekt** je fyzická nebo právnická osoba. **Subjektivní stránka** vyžaduje úmysl.<sup>72</sup>

K trestným činům, které mohou souviset s korupcí, se případně řadí některé další skutkové podstaty, obsažené zejména v hlavě VI. a X. zvláštní části trestního zákoníku.

### 4.4 Korupce z pohledu trestního práva procesního

V trestním právu procesním jsou stanoveny postupy orgánů činných v trestním řízení při vyhledávání, odhalování, dokazování a následném potrestání pachatelů trestných činů souvisejících s korupcí.

K prokazování korupčního jednání pachatele lze využít těchto prostředků:

- utajeného svědka
- zajištění peněžních prostředků na účtu banky,
- záměnu zásilky,
- sledování zásilky,
- odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu,
- předstíraného převodu věci,
- sledování osob a věcí,
- použití agenta.

---

<sup>71</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2632-2633.

<sup>72</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. Praha, 2009, s. 2635-2637.



**Utajený svědek** - § 55 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „trestní řád“ nebo „TŘ“), se užívá v případě, že svědkovi nebo osobě jemu blízké hrozí újma na zdraví, kdy zde se nemyslí pouze těžká újma a zdraví či ublížení na zdraví, ale i jiná lehčí újma na zdraví či jiné vážné nebezpečí spočívající v porušení základních práv v souvislosti s podáním svědectví, pak se musí ochrana svědka zajistit jiným způsobem. A to takovým, že totožnost svědka, jméno, příjmení a další údaje se nezapisují do protokolu, ale jsou vedeny odděleně. V případě, že již není nutné údaje utajovat, zruší se stupeň utajení těchto informací a ty se připojí k trestnímu spisu.<sup>73</sup>

**Zajištění peněžních prostředků na účtu banky** - § 79a TŘ se užívá tehdy, pokud skutečnosti nasvědčují, že peněžní prostředky na účtu u banky jsou určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity či jsou výnosem z trestné činnosti. Rozhodnutí o zajištění dá předseda senátu, v přípravném řízení pak státní zástupce. Toto se vztahuje i na peníze dodatečně došlé na účet, pokud se vztahuje důvod zajištění i na ně. Rozhodnutí o zajištění se doručuje bance, která účet vede i majiteli účtu. Pokud zajištěné peněžité prostředky nejsou dále potřeba pro účely trestního řízení, zajištění se zruší a vyrozumí se banka i majitel účtu. Majitel účtu může žádat o zrušení nebo omezení zajištění.<sup>74</sup>

**Záměna zásilky** - § 87a TŘ, zájem zjistit osoby podílející se na nakládání se zásilkou obsahující omamnou látku, psychotropní látku, prekursor, jedy, radioaktivní materiál, padělané cenné papíry a peníze, střelné a jiné zbraně, střelivo, výbušniny, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení, věc pocházející z trestného činu či věc určenou ke spáchání trestného činu může předseda senátu, případně státní zástupce se souhlasem soudce v přípravném řízení nařídit, aby obsah zásilky byl zaměněn a takto upravená zásilka předána k přepravě, tuto záměnu provádí policejní orgán. Tento je povinen o tomto úkonu sepsat záznam a zabezpečit úschovu a zaměněných věcí a materiálů.<sup>75</sup>

**Sledování zásilky** - § 87b TŘ, užívá se u zásilek, u nichž je důvodné podezření, že obsahují věci uvedené v § 87a TŘ a její sledování je nutné k objasnění trestného činu

---

<sup>73</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2013, s. 618-626.

<sup>74</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2013, s. 1019-1025.

<sup>75</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2013, s. 1026-1038.

či odhalení pachatelů. Policejní orgán provádí sledování zásilky na pokyn státního zástupce. O průběhu sledování zásilky je sepsán protokol, může být pořízen obrazový nebo jiný záznam. Zásilku lze sledovat bez souhlasu státního zástupce, pokud věc nesnese odkladu. Následně je bezprostředně vyrozuměn státní zástupce a dále se postupuje dle jeho pokynů. Sledování zásilky je ukončeno na příkaz státního zástupce.<sup>76</sup>

**Odposlech a záznam telekomunikačního provozu - § 88 a 88a TŘ**, kdy v § 88 TŘ je popsáno, jaký je postup při pořizování odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nařizuje předseda senátu, v přípravném řízení pak soudce na návrh státního zástupce, kdy tento příkaz musí být písemný a odůvodněný. Tyto instituty lze užít u trestných činů, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let a na další trestné činy uvedené v odstavci 1. Komunikace obviněného s obhájcem není možné využít a takováto komunikace musí být zničena. Policejní orgán vyhodnocuje, zda je i nadále nutné v odposlechu či záznamu pokračovat, pokud důvody pominuly, je nutné tuto skutečnost oznámit.<sup>77</sup>

*„Bez příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu může orgán činný v trestním řízení nařídít odposlech a záznam telekomunikačního provozu, nebo jej provést i sám, je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin obchodování s lidmi, svěřeni dítěte do moci jiného, omezování osobní svobody, vydírání, únosu dítěte a osoby stížené duševní poruchou, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, nebezpečného vyhrožování nebo nebezpečného pronásledování, pokud s tím uživatel odposlouchávané stanice souhlasí.“<sup>78</sup>*

Užití záznamu o telekomunikačním provozu jako důkazu je možné, pokud je připojen protokol, kde je uvedený místo, čas, způsob a obsah provedeného záznamu a orgán, který záznam pořídil. Pokud nebyly zjištěny informace významné pro trestní řízení, musí policejní orgán bezodkladně zničit tyto záznamy, a to po souhlasu soudce, případně státního zástupce v přípravném řízení.<sup>79</sup>

---

<sup>76</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2013, s. 1187-1190.

<sup>77</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2013, s. 1192-1220.

<sup>78</sup> SVATOS, R. Korupce a problematika jejího objasňování a dokumentování. In. MATOUŠKOVÁ, I., RAK R. *Bezpečnost firmy a podnikání*. Sborník vědeckých prací a studií z mezinárodní vědecké konference konané dne 18. 2. 2013 v Praze, Praha, 2013, s. 90-98.

<sup>79</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha, 2013, s. 1192-1220.

**Předstíraný převod** - § 158c TŘ, předstíraným převodem je myšleno předstírání koupě, prodeje nebo jiného převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, tzn., že k nabytí, nakládání a držení těchto věcí je nutný souhlas, průkaz nebo jiné povolení. Jedná se zejména o omamné a psychotropní látky, prekursory a jedy, radioaktivní materiál, střelné zbraně a střelivo. Jejich držení je nepřípustné, těmi se rozumí věci, jež ve své podstatě nemohou a ani nesmějí být předmětem vlastnických vztahů, ale ani dražby. Věci, která pochází z trestného činu, tedy věci, které si pachatelé neoprávněně přisvojí spácháním úmyslného trestného činu, ale i to, co bylo trestným činem vyrobeno nebo co bylo trestným činem získáno (úplatek). Dále se jedná o věci, které jsou určeny ke spáchání trestného činu, tedy věci opatřené za účelem spáchání trestného činu. K předstíranému převodu je nutné písemné povolení státního zástupce. Předstíraný převod lze provést i bez povolení, policejní orgán musí ale bezodkladně dodatečně požádat o povolení. Pokud ho do 48 hodin neobdrží, musí předstíraný převod ukončit a získané informace nemůže nijak použít.<sup>80</sup>

**Sledování osob a věcí** – § 158d TŘ, sledováním osob a věcí se rozumí získání poznatků o věcech a osobách, kdy toto se provádí utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud má být při sledování pořízen zvukový, obrazový nebo jiný záznam, podléhá toto písemnému povolení státního zástupce. Písemné povolení státního zástupce musí být i v případě, pokud sledování zasáhne do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo pokud je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů. Sledování lze provést, pokud s ním souhlasí osoba, jejichž práv a svobod se sledování dotkne. Pokud je tento souhlas odvolán, sledováním zastaví. Jako důkaz se dá záznam použít, pokud je k němu připojen protokol, který obsahuje náležitosti uvedené v § 55 a § 55a TŘ. V případě, že sledováním nebyly zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, musí být záznam předepsaným způsobem zničen. Pošta a provozovatel telekomunikačních činností má povinnost poskytnout nezbytnou součinnost, kdy se nelze dovolávat na povinnost mlčenlivosti.<sup>81</sup>

**Použití agenta** - § 158e TŘ, agentem se rozumí příslušník Policie ČR, jehož použití povoluje soudce vrchního soudu na návrh vrchního státního zastupitelství. Podmínkou pro využití agenta je, že se jedná o zločin, který má stanovenou horní

---

<sup>80</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1994-1998.

<sup>81</sup> ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2001-2011.

hranici trestu odnětí svobody nejméně osm let, dále pokud jde o trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, pletichy při veřejné dražbě, zneužití pravomoci úřední osoby, přijetí úplatku, podplacení, nepřímého úplatkářství nebo jde o jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.<sup>82</sup>

---

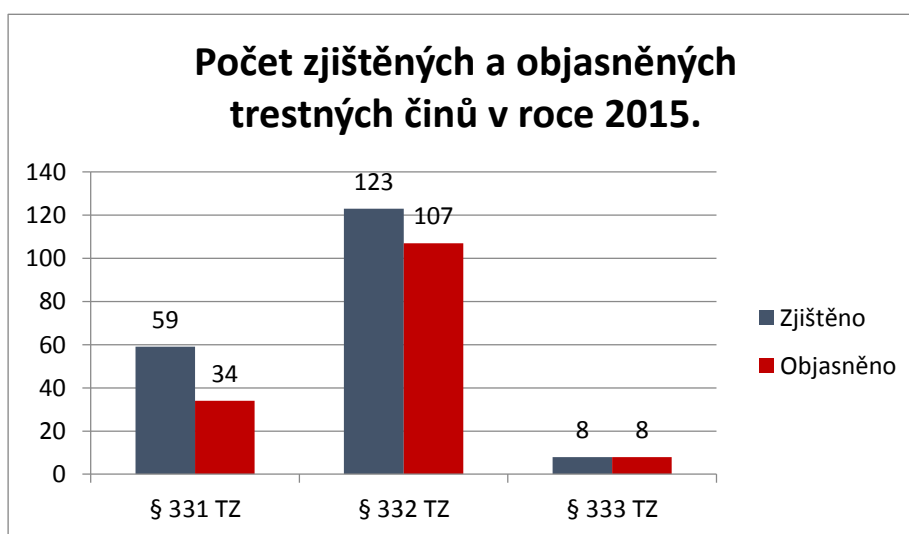
<sup>82</sup> SVATOŠ, R. Korupce a problematika jejího objasňování a dokumentování. In: MATOUŠKOVÁ, I., RAK R. *Bezpečnost firmy a podnikání*. Sborník vědeckých prací a studií z mezinárodní vědecké konference konané dne 18. 2. 2013 v Praze, Praha, 2013, s. 90-98.

## 5 FENOMENOLOGIE A ETIOLOGIE KORUPCE

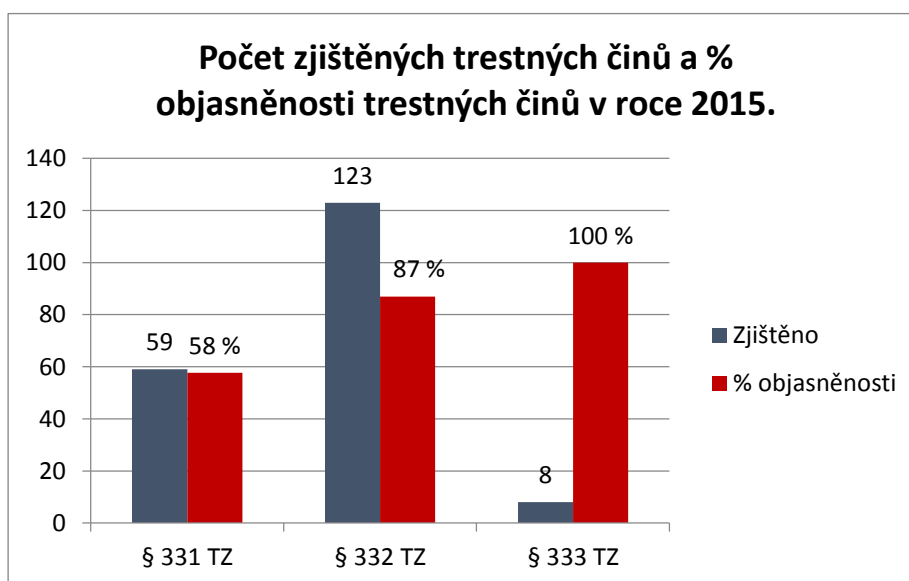
### 5.1 Analýza dat obsažených ve statistikách kriminality

Následující kapitola se zabývá statistickými údaji o korupci. Soustředí se na oblast celé České republiky. Pomocí výpočtů a statistických údajů se pokusím zjistit, kolik bylo trestných činů týkajících se korupce, jaká je objasněnost těchto činů a jaká byla struktura a vývoj těchto činů.

Graf č. 2 : Počet zjištěných a objasněných trestných činů v roce 2015.<sup>83</sup>



Graf č. 3: Počet zjištěných trestných činů a % objasněnosti trestných činů v roce 2015.<sup>84</sup>



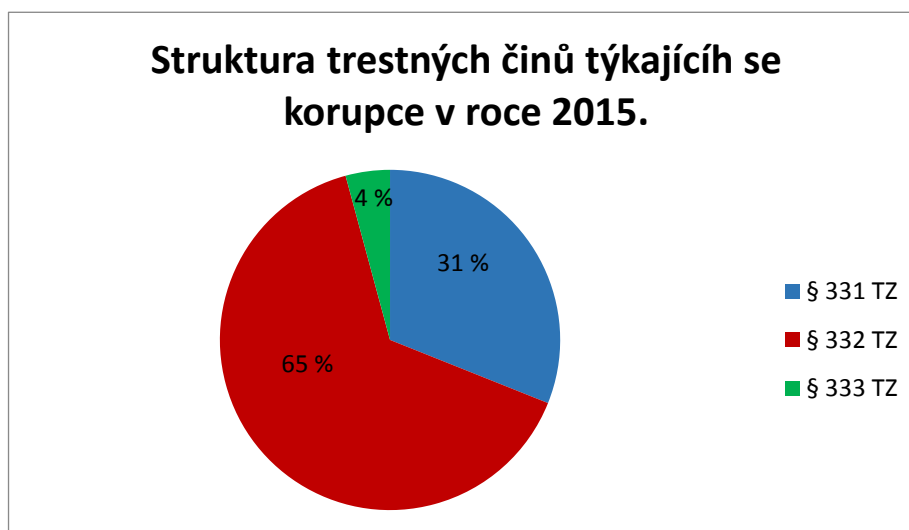
<sup>83</sup> Graf vlastní. *Policie.cz*: Statistické přehledy kriminality. [online]. Policie 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

<sup>84</sup> Graf vlastní. *Policie.cz*: Statistické přehledy kriminality. [online]. Policie 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

V grafu číslo 2 můžeme vidět, kolik trestných činů bylo zjištěno a kolik z nich bylo objasněno na území České republiky v roce 2015. Zjištěno bylo 190 trestných činů a objasněno pak 149. Nejčastějším trestným činem je podplácení (123 případů), dále pak přijímání úplatku (59 případů) a nepřímé úplatkářství (8 případů). Z grafu je patrné, že u § 333 TZ se podařilo objasnit všechny zjištěné trestné činy.

Graf číslo 3 znázorňuje procentuální objasněnost trestných činů, kdy můžeme vidět, že objasněnost nepřímého úplatkářství v roce 2015 byla 100 %, u podplácení bylo objasněno 87 % případů a u přijetí úplatku 58 %. Otázkou ovšem zůstává, kolik případů vůbec nebylo odhaleno, protože korupce je vysoce latentní a její odhalování je tak velmi složité.

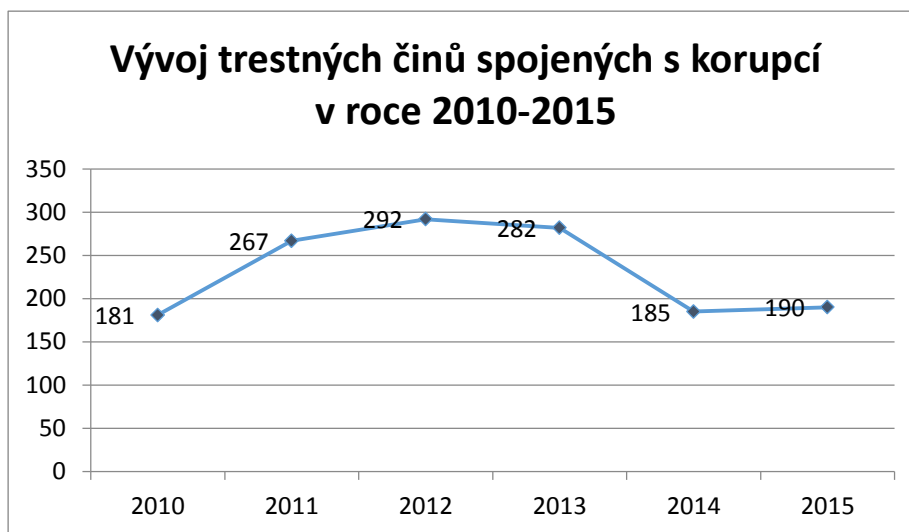
Graf č. 4: Struktura trestných činů v roce 2015.<sup>85</sup>



V grafu číslo 4 můžeme vidět strukturu trestných činů spojených s korupcí v roce 2015, kdy celkový počet zjištěných trestných činů byl 190. Nejčastějším trestným činem je podplácení, které má podíl 65 %, což je 123 trestných činů, přijetí úplatku má podíl 31 %, což je 59 trestných činů a nepřímé úplatkářství pak 4 %, což představuje 8 trestných činů.

<sup>85</sup> Graf vlastní. *Policie.cz*: Statistické přehledy kriminality. [online]. Policie 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

Graf č. 5: Vývoj trestných činů spojených s korupcí v roce 2010-2015.<sup>86</sup>



Jak je z grafu číslo 5 patrné, nejvíce trestných činů spojených s korupcí bylo zjištěno v roce 2012, a to celkem 292 trestných činů. Naopak nejméně trestných činů bylo zjištěno v roce 2010. Jak je z grafu patrné, od roku 2012 korupce klesá, i když v roce 2015 zaznamenala mírný nárůst.

Těmito grafy byla shrnuta fenomenologie korupce, tedy její stav, struktura a dynamika. Stav a struktura byly mapovány za rok 2015, dynamika pak od roku 2010 do roku 2015. Všechny údaje byly čerpány ze statistických dat Policie ČR uvedených na internetu.

## 5.2 Příčiny vzniku korupce

V této kapitole bude uvedeno několik poznatků k etiologii korupce, tedy hledání a výkladu příčin vzniku korupce. Etiologie je slovo pocházející z řečtiny a skládá se ze dvou slov, slova *aitia*, tedy příčina a slova *logos*, tedy věda, tedy věda o příčině, stručně v překladu řečeno.<sup>87</sup>

Obecným názorem, proč vlastně vzniká korupce je, že lidé touží po osobním úspěchu a zisku, chtějí uspokojit své potřeby. Korupce se vyskytuje na územích různých států, někde se objevují případy jednotlivců a jinde je korupce na úrovni organizovaného zločinu. Kdyby nebyly dány možnosti ke korupci, nebyla by ani korupce. Korupce se rozvíjí zejména tam, kde se rozdělují finanční prostředky a další

<sup>86</sup> Graf vlastní. *Policie.cz*: Statistické přehledy kriminality. [online]. Policie 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

<sup>87</sup> SOVÁK, Miloš a kol. *Defektologický slovník*. Jinočany, 2000, s. 94.

statky a tím více, pokud o nich rozhoduje jednotlivec. A jednotlivec sám se pak musí vypořádat s korupčními podněty, je jen na něm, zda korupčním podnětům, kterým je vystavován, odolá.<sup>88</sup>

Přijetí úplatku ovlivňuje především jeho výše, kdy od určité výše je těžké přijetí odolat. Dalším vlivem je to, jak funguje administrativa, občané chtějí urychlit administrativní postupy formou úplatků, aby jejich problém byl dříve vyřešen. Určitě korupci ovlivňuje i špatný systém kontroly a nedostatečný systém sankcí. Dále může být podnětem k přijetí úplatku i touha po zbohatnutí.<sup>89</sup> Jako další příčiny lze zařadit i osobnostní příčiny, intelektové příčiny, dědičnost a poruchy chování, kolektiv, ve kterém člověk pracuje i vliv médií a také sem můžeme zařadit nízké riziko trestu a jeho relativně nízkou výši.

Dle Chmelíka<sup>90</sup> jsou čtyři faktory vytvářející korupční prostředí, a to:

- efekt monopolu – vzniká zejména tak, že trh kontruje několik firem, které podnikají ve stejném oboru a chtějí získat státní zakázku a tak se uchylují ke korupčnímu jednání.
- rozhodující pravomoc v rukou organizací nebo jednotlivce – k tomuto lze uvést, že kontrola rozhodování osob, které mají pravomoc například rozdělovat prostředky z Evropské unie, přidělovat zakázky, nebo spolurozhodují o státních zakázkách je velmi malá a pravomoc těchto osob špatně kontrolovatelná, toto by se dalo zlepšit zveřejňováním veškerých zakázek.
- malá transparentnost – je problémem zejména při pozdější kontrole rozdělování finančních prostředků například z dotací Evropské unie, ale také při kontrole
- dysfunkce systémů – týká se administrativní, právní, kulturní, ekonomické a politické sféry.

---

<sup>88</sup> FRÍČ, Pavol. *Korupce na český způsob*. Praha, 1999, s. 35-37.

<sup>89</sup> FRÍČ, Pavol. *Korupce na český způsob*. Praha, 1999, s. 37-39.

<sup>90</sup> CHMELÍK, J. TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha, 2011, s. 27.



## 6 VÝZKUM

### 6.1 Cíl a metoda dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření mělo za cíl zjistit, jaké povědomí mají respondenti o korupci, zda s korupcí mají osobní zkušenost, případně pouze zprostředkovanou. Dále, v jaké oblasti se korupce nejčastěji vyskytuje, jaký je vliv korupce a co by vedlo k jejímu snížení a uvést, jaká je nejznámější korupční kauza. V dotazníku bylo celkem 9 otázek, kdy všechny byly povinné. Dotazník obsahoval 4 uzavřené otázky, jednu polouzavřenou otázku, ve 3 otázkách měli respondenti seřadit odpovědi dle svých preferencí a poslední otázka byla uzavřená, v této otázce měli respondenti uvést odpověď dle sebe. Dotazník byl zveřejněn na internetových stránkách [www.vyplnto.cz](http://www.vyplnto.cz) v době od 23. 11. 2015 do 23. 12. 2015. Dotazník vyplnilo celkem 117 respondentů. Návratnost dotazníku činila 81,5 %.

Ještě před vyhodnocením dotazníku jsem si stanovila 4 hypotézy, které následný výzkum potvrdí, či vyvrátí.

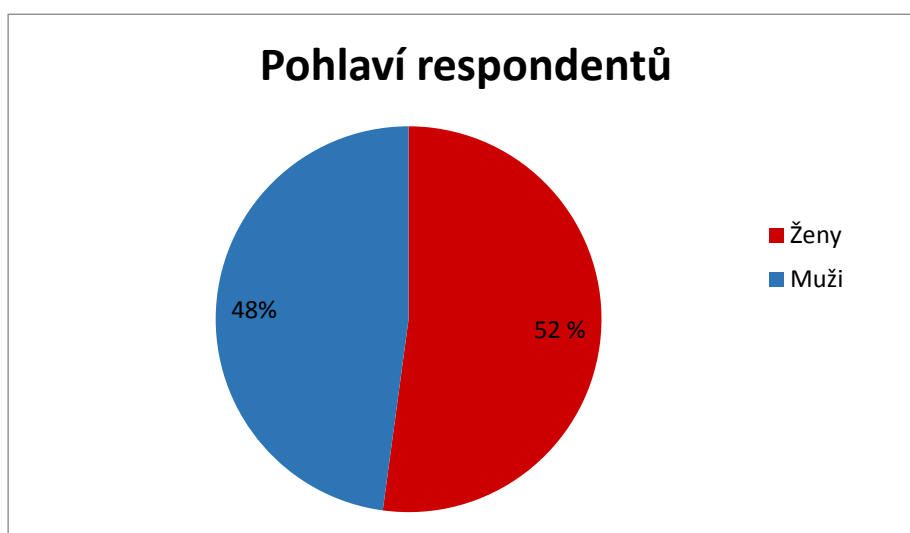
1. Myslím si, že lidé se nejčastěji budou o korupci dozvídat prostřednictvím médií.
2. Domnívám se, že respondenti budou uvádět jako nejčastější oblast výskytu korupce politickou sféru.
3. Předpokládám, že nejčastějším navrhovaným opatřením ke snížení korupce bude udělení větší pravomoci policii.
4. Dále předpokládám, že nejčastěji uváděnou korupční kauzou bude kauza Davida Ratha.

## 6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Jsem: (žena, muž)

Jak z grafu číslo 6 vyplývá, dotazník vyplnilo 61 žen, což je 52 % z celkového počtu respondentů a 56 mužů, což je 48 % z celkového počtu respondentů.

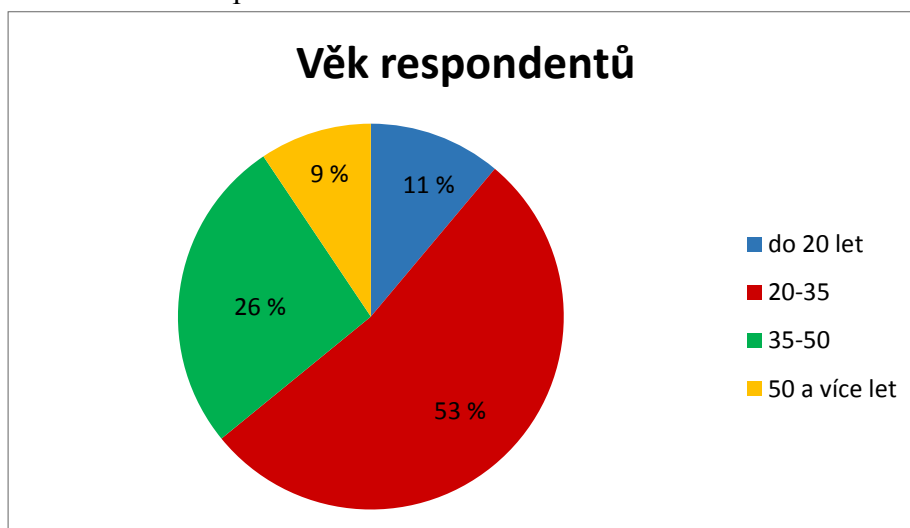
Graf č. 6: Pohlaví respondentů<sup>91</sup>



Otázka č. 2: Ve věku?

Jak z grafu číslo 7 vyplývá, dotazník vyplnilo 13 respondentů ve věku do 20 let, což je 11 % z celkového počtu respondentů, 62 respondentů ve věku 20-35 let, což je 53 % z celkového počtu respondentů, 31 respondentů ve věku 35-50 let, což je 26 % z celkového počtu respondentů a 11 respondentů, kterým je více než 50 let, což je 9 % z celkového počtu respondentů.

Graf č. 7: Věk respondentů<sup>92</sup>



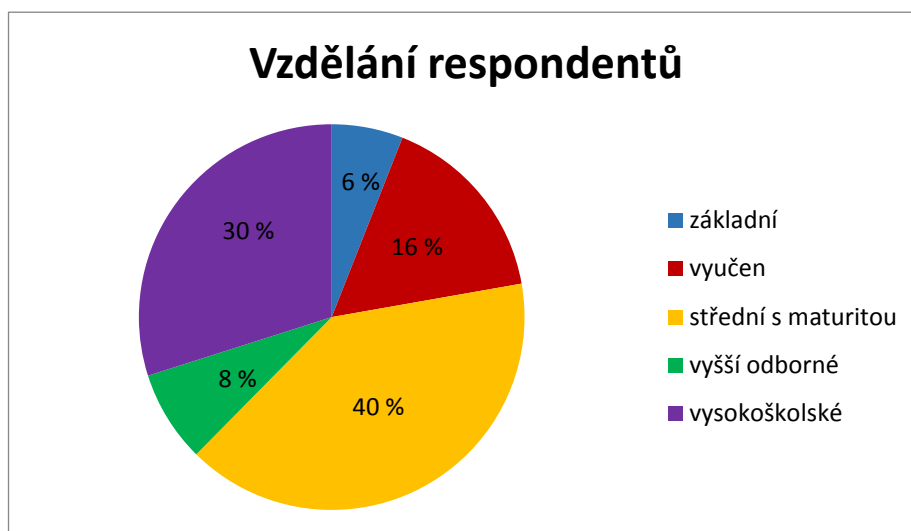
<sup>91</sup> Vlastní zdroj.

<sup>92</sup> Vlastní zdroj.

### Otázka č. 3: Vzdělání mám:

Jak z grafu číslo 8 vyplývá, dotazník vyplnilo 7 osob se základním vzděláním, což je 6 % z celkového počtu respondentů, 19 vyučených osob, což je 16 % z celkového počtu respondentů, 47 osob se středoškolským vzděláním s maturitou, což je 40 % z celkového počtu respondentů, 9 osob s vyšším odborným vzděláním, což je 8 % z celkového počtu respondentů a 35 osob s vysokoškolským vzděláním, což je 30 % z celkového počtu respondentů.

Graf č. 8: Vzdělání respondentů.<sup>93</sup>

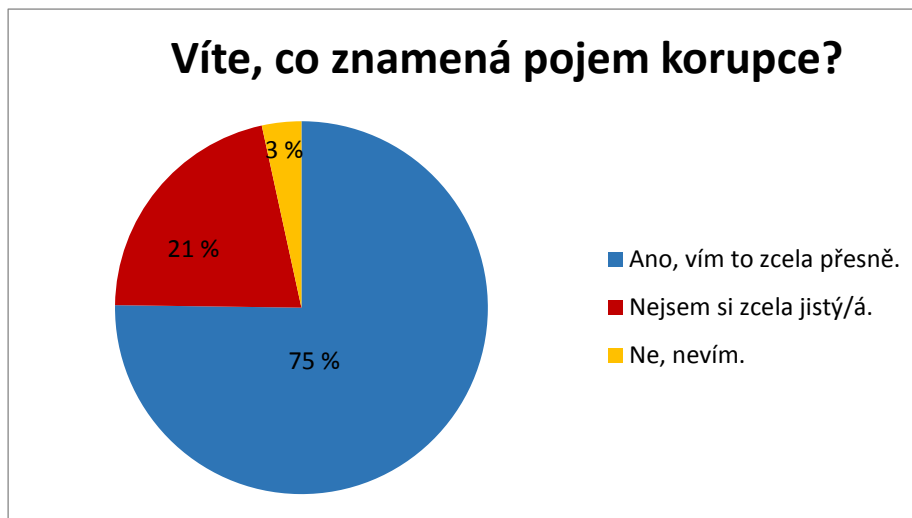


### Otázka č. 4: Víte, co znamená pojem korupce?

Jak z grafu číslo 9 vyplývá, s odpovědí „ano, vím zcela přesně, co znamená pojem korupce“, dotazník vyplnilo 88 respondentů, což je 75 % z celkového počtu respondentů, 25 osob uvedlo, že si není zcela jistý/á, co pojem korupce znamená, což bylo 21 % z celkového počtu respondentů a 4 osoby uvedly, že „nevím, co pojem korupce znamená“, což jsou 3 % z celkového počtu respondentů.

<sup>93</sup> Vlastní zdroj.

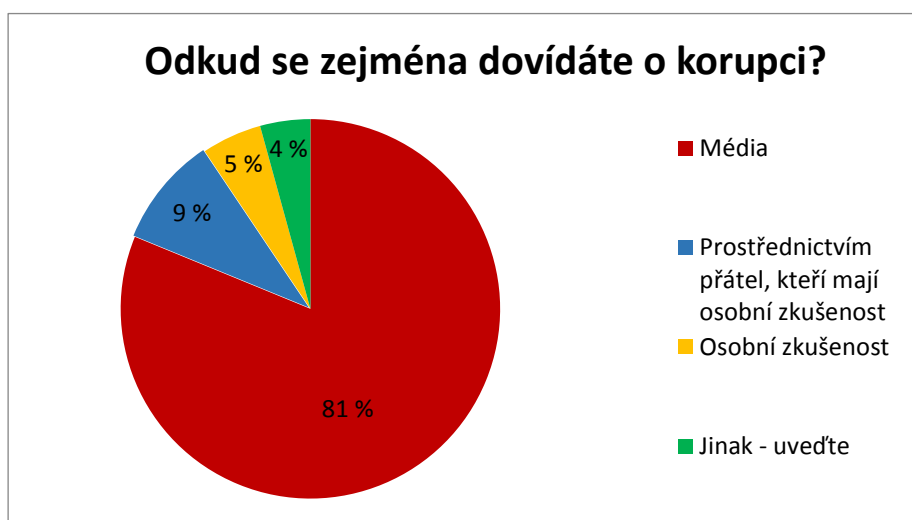
Graf č. 9: Víte, co znamená pojem korupce? <sup>94</sup>



Otázka č. 5: Odkud se zejména dozvídáte o korupci?

Tato otázka nabízela jak zadané možnosti odpovědi, tak možnost vyjádřit svůj názor prostřednictvím otevřené odpovědi. Jak z grafu číslo 10 vyplývá, hlavním zdrojem odkud se respondenti dozvídájí o korupci, jsou média. Celkem tuto možnost uvedlo 95 respondentů, což je 81 % z celkového počtu respondentů. 11 osob uvedlo, že se o korupci dozvídá prostřednictvím přátel, kteří mají osobní zkušenost, což je 9 % z celkového počtu respondentů. 6 respondentů uvedlo, že mají s korupcí osobní zkušenost, což je 5 % z celkového počtu respondentů. Pouze 4 % respondentů, což je 5 osob, uvedli svou vlastní odpověď na otázku. V odpovědích se objevovaly varianty: všemi uvedenými způsoby (tedy z médií, prostřednictvím přátel, kteří mají osobní zkušenost i z osobní zkušenosti), z práce, ve škole a z trestního zákoníku, jinak než je uvedeno a z internetu.

Graf č. 10: Odkud se zejména dozvídáte o korupci? <sup>95</sup>



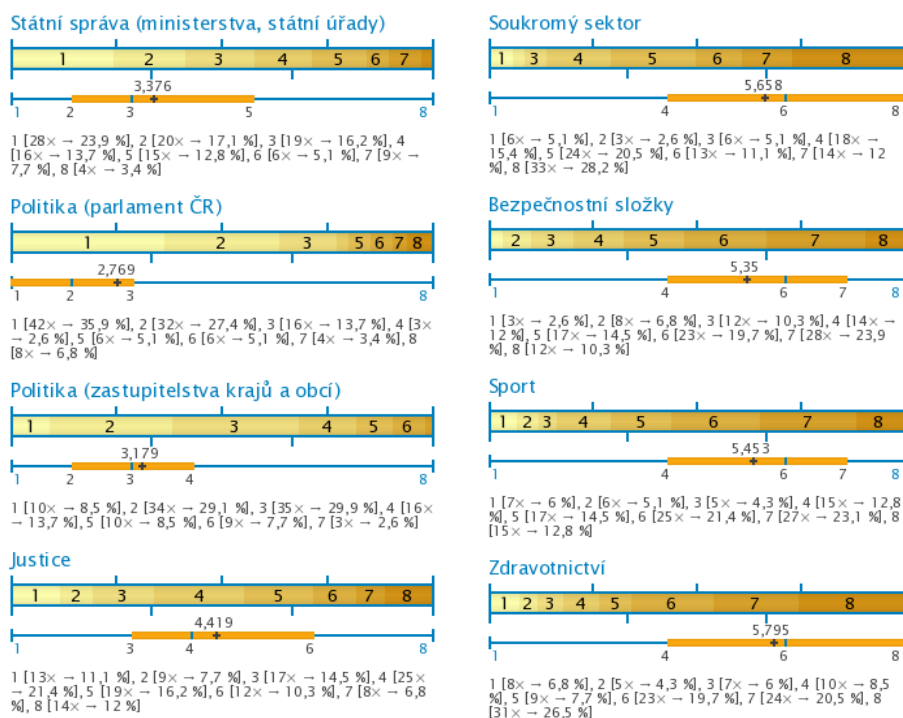
<sup>94</sup> Vlastní zdroj.

<sup>95</sup> Vlastní zdroj.

Otázka č. 6: V jaké oblasti se podle Vás korupce nejčastěji vyskytuje? Prosím seřad'te. (1- nejčastěji, 8 – nejméně často).

Respondenti uvedli, že korupce se podle nich nejčastěji vyskytuje v politice (Parlament ČR), toto uvedlo celkem 42 respondentů jako nejčastější místo výskytu, a dále byly seřazeny možné oblasti výskytu korupce takto: politika (zastupitelstva krajů a obcí), státní správa (ministerstva, státní úřady), justice, bezpečnostní složky (pouze 3 respondenti uvedli, že se v bezpečnostních složkách objevuje korupce nejčastěji), sport, zdravotnictví a nejméně se podle respondentů korupce vyskytuje v soukromém sektoru.

Graf č. 11: V jaké oblasti se podle Vás korupce nejčastěji vyskytuje? <sup>96</sup>



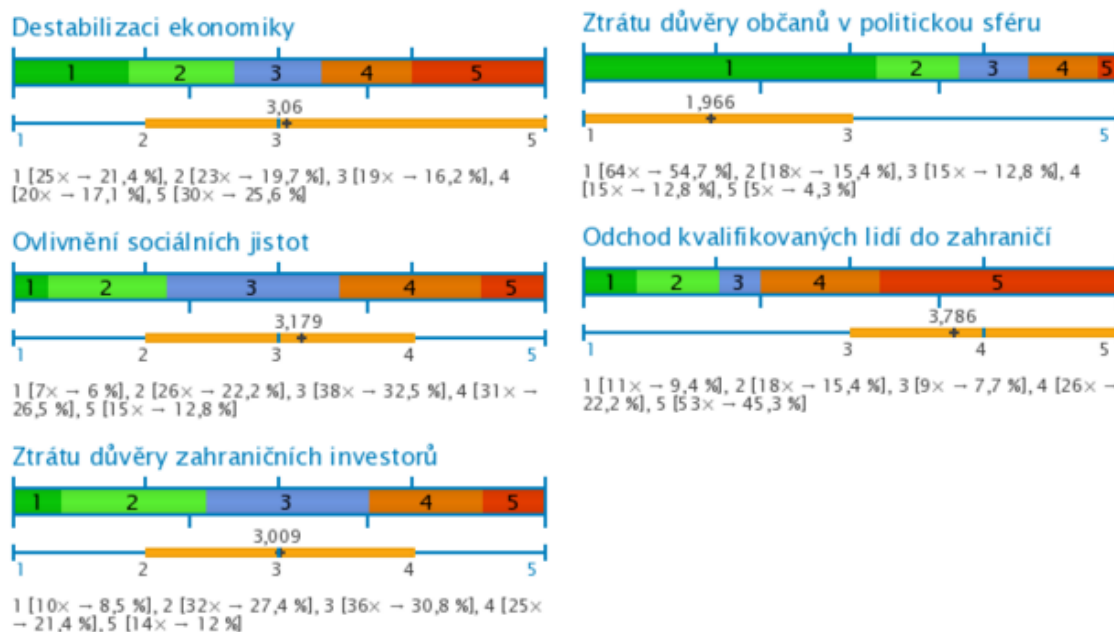
Otázka č. 7: Na co má podle Vás korupce největší vliv? Prosím, seřad'te. (1- největší, 5 – nejmenší).

Respondenti uvedli, že korupce nejvíce ovlivňuje a působí na ztrátu důvěry občanů v politickou sféru, tuto možnost zařadilo 64 respondentů jako nejčastější. Dále ztrátu důvěry zahraničních investorů, destabilizaci ekonomiky, ovlivnění sociálních

<sup>96</sup> MAŠKOVÁ, H. Korupce z pohledu trestněprávního (výsledky průzkumu), 2015. [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/korupce-z-pohledu-trestnepra/>>.

jistot (pouze 7 respondentů uvedlo na prvním místě tuto možnost) a nejmenší vliv má korupce dle respondentů na odchod kvalifikovaných lidí do zahraničí.

Graf č. 12: Na co má podle Vás korupce největší vliv? <sup>97</sup>

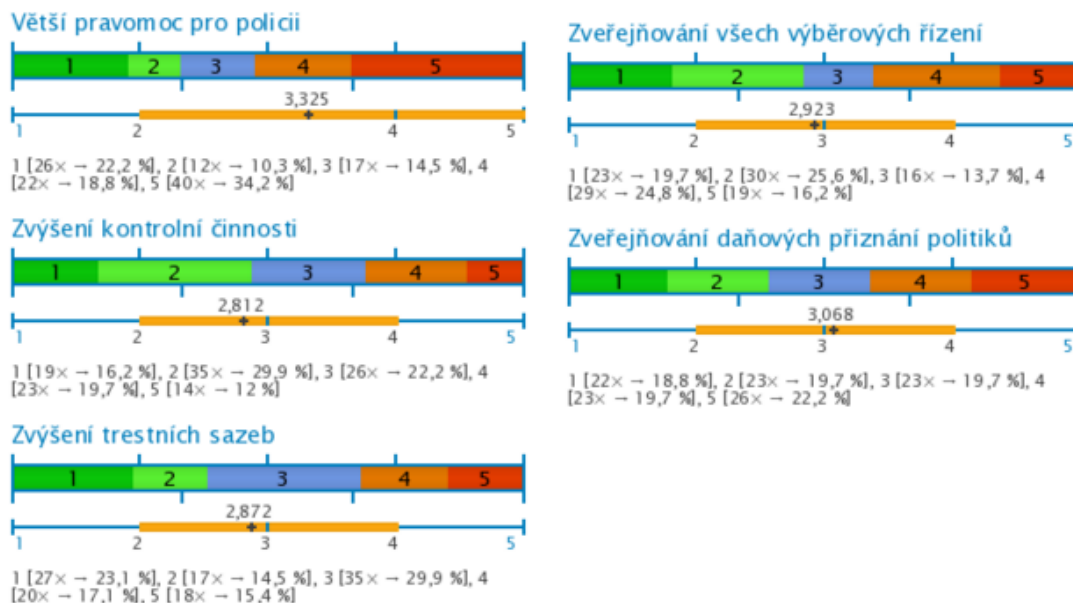


Otázka č. 8: Co by podle Vás vedlo ke snížení korupce? Prosím seřadte. (1- nejúčinnější opatření, 5 – nejméně účinné opatření).

Respondenti uvedli, že ke snížení korupce by nejvíce přispělo zvýšení kontrolní činnosti, dále zvýšení trestních sazeb, kdy tuto možnost dávali respondenti jako nejúčinnější opatření nejčastěji, a to ve 27 případech. Dále pak zveřejňování všech výběrových řízení, zveřejňování daňových přiznání politiků. Nejmenší vliv na snížení korupce by měla větší pravomoc pro policii.

<sup>97</sup> MAŠKOVÁ, H. Korupce z pohledu trestněprávního (výsledky průzkumu), 2015. [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/korupce-z-pohledu-trestnepra/>>.

Graf č. 13: Co by podle Vás vedlo ke snížení korupce?<sup>98</sup>



Otázka č. 9: Uveďte nejznámější korupční kauzu:

Tato otázka byla otevřená a respondenti měli uvést svoji vlastní odpověď a vyjádřit tak, která korupční kauza je podle nich nejznámější. Nejčastější odpověď se týkala kauzy Davida Ratha, kdy bylo uvedeno Rath, David Rath, kauza Rath, korupční kauza Davida Ratha, manipulace s veřejnými zakázkami Davida Ratha, kauza doktora Ratha, David Rath má rád víno, apod. Celkem tuto odpověď uvedlo 65 respondentů z celkového počtu 117 respondentů, což je 55,56 % z celkového počtu respondentů. Domnívám se, že respondenti tuto kauzu uváděli z toho důvodu, že byla často v médiích sledována a reportáže z průběhu soudního jednání byly v médiích téměř každý den, když tato kauza byla aktuální.

Další odpovědi se týkaly kauzy Nagyová, respondenti též uváděli kauzu Nagyová - Nečasová, kdy tuto odpověď uvedlo celkem 10 respondentů, což je 8,55 % z celkového počtu respondentů. I u této kauzy můžeme uvést, že jí s největší pravděpodobností respondenti uváděli proto, že byla často prezentována v médiích a její průběh byl médii sledován.

V dalších případech respondenti uváděli kauzu tunelu Blanka či tunel Blanka, toto uvedli 3 respondenti, dále 3 respondenti uvedli nákup armádních letounů Gripen či

<sup>98</sup> MAŠKOVÁ, H. Korupce z pohledu trestněprávního (výsledky průzkumu), 2015. [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/korupce-z-pohledu-trestnepra/>>.

nákup Gripenů, dále 3 respondenti považují za korupční kauzu Amnestii Václava Klause. Počet tří respondentů představuje 2,56 % z celkového počtu respondentů.

V dalších případech uvedli vždy dva respondenti následující odpovědi: nákup transportérů Pandur, Plzeňská právnická fakulta, Opencard, Krejčíř, kauza Ivánku, kamaráde. Dva respondenti představují 1,71 % z celkového počtu respondentů.

Dále respondenti uvedli po jedné možnosti tyto: vše, co dělala ODS, Buštěhrad, Paroubek, úplatky ve sportu, samopaly zn. Steyer pro Policii ČR, dotace EU obecně, UEFA, lobbista Janoušek, Kalousek – zloděj, jemuž není rovno, Karlovarská losovačka, Dolejš, ProMoPro. Jeden respondent představuje 0,85 % z celkového počtu respondentů.

Celkem 11 respondentů na tuto otázku uvedlo odpověď, že neví nebo nemají představu, což je 9,40 % respondentů z celkového počtu.

Ke stanoveným hypotézám lze uvést následující:

1. Myslela jsem si, že lidé se nejčastěji budou o korupci dozvídat prostřednictvím médií – tato hypotéza se **potvrdila**, dle mého názoru je toto způsobeno velkým vlivem médií na člověka a také tím, že média tyto kauzy sledují velmi podrobně.
2. Domnívala jsem se, že respondenti budou uvádět jako nejčastější oblast výskytu korupce politickou sféru – tato hypotéza se **potvrdila**, respondenti nejčastěji řadili v této otázce na první místo politickou sféru a to jak Parlament ČR, tak zastupitelstva krajů a obcí. Dle mého názoru je to způsobeno nedůvěrou občanů v politiky.
3. Předpokládala jsem, že nejčastějším navrhovaným opatřením ke snížení korupce bude udělení větší pravomoci policii – tato hypotéza se **nepotvrdila**, respondenti by jako nejúčinnější navrhované opatření navrhovali zvýšení kontrolní činnosti a zvýšení trestních sazeb. Mnou předpokládané opatření bylo naopak na posledním místě.
4. Dále jsem předpokládala, že nejčastěji uváděnou korupční kauzou bude kauza Davida Ratha – tato hypotéza se **potvrdila**, neboť odpověď týkající se Davida Ratha uvedlo 65 respondentů. Domnívám se, že to souvisí i s hypotézou první, kdy tato kauza byla v médiích dlouho a podrobně sledována a rozebírána, a proto se dostala do povědomí mnoha lidí.



## 7 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ

Jedním z vedlejších cílů bakalářské práce bylo navrhnout opatření, která by korupci měla omezit, neboť její úplné vytěsnění ze společnosti možné není. Této problematice se věnuje i jedna z otázek dotazníku, kdy měli respondenti seřadit možnosti, které by vedly ke snížení korupce.

Jedním z navrhovaných opatření bylo zvýšení kontrolní činnosti. U tohoto opatření by se mělo stanovit, v jakých oblastech by se kontrolní činnost měla zvýšit a proč by tomu tak mělo být. Jistě by to bylo vhodné v oblasti poskytování dotací z Evropské unie a při jejich přerozdělování. Rozhodně by se měla zvýšit kontrola při rozdělování veřejných zakázek, neboť u veřejných zakázek jde o vysoké částky, nebo dlouhodobé kontrakty, které jsou pro většinu firem velmi zajímavé, a proto se v této oblasti také vyskytuje četné množství případů korupce. Zvýšené kontrolní činnosti by mělo podléhat i hospodaření obcí a měst. V oblasti kontrolní působí v ČR Nejvyšší kontrolní úřad, ale jeho kompetence jsou v současné době omezené pouze na kontrolu státního rozpočtu. Myslím si, že by ke zlepšení situace přispělo i to, že kontroly by měly být namátkové a nepravidelné.

S tímto opatřením také částečně souvisí další navrhované opatření, a to zjednodušení a zpřehlednění administrativy, neboť čím složitější administrativní postup, tím spíše se zde budou snažit jednotlivci obohatit a některé skutečnosti utajit či pozdržet další postupy.

Dalším navrhovaným opatřením bylo zvýšení trestních sazeb, které by mohlo představovat jedno z účinných opatření. Trest odnětí svobody je jistě odstrašující pro mnoho pachatelů, ale pokud uvážíme, že nejvyšší sazba je v § 331 odst. 4 TZ, a to 12 let odnětí svobody, nemusí to být vždy dostatečné, neboť v některých případech se škody spojené s podplácením mohou vyšplhat až do miliardových částek, protože nejde jen o samotné přijetí či poskytnutí úplatku, ale i o důsledky, které toto jednání má. Trestní sazby jsou nyní spíše při dolní hranici. Možná více „odstrašujícím“ trestem je pro pachatele propadnutí majetku nebo trest peněžitý. Je otázkou, zda pro ty, kdo úplatek přijali nebo poskytli, jsou tyto tresty dostačující, vzhledem k většinou nejasnému původu majetku či peněz a zda trest propadnutí majetku by byl natolik demotivující a odstrašující, aby korupci bylo zamezeno, neboť dalším faktem je, že osoby s korupčními úmysly mají své účty v zahraničí. S trestními sazbami souvisí i zrychlení

soudního řízení a tím i rychlejší vydávání rozhodnutí ve věci, které by zabránilo případnému převodu majetku obžalovaných na jiné subjekty.

S touto problematikou souvisí i zkvalitnění legislativy. Bylo by vhodné do trestního zákoníku přímo zavést pojem korupce, namísto pojmu úplatek tak, aby nedocházelo ke zneužívání mezer v právním systému.

Ohledně zveřejňování všech výběrových řízení, správně zadávacích řízení, by mohlo být opatřením, které by mohlo napomoci boji s korupcí. V dnešní době lze činit jednacím řízením bez uveřejnění, kdy toto se může týkat nákupu zboží pro účely výzkumu, dále služeb, kdy jednacím řízením navazuje na ukončenou soutěž, u dodatečných stavebních prací, apod. Postup takového řízení je upraven volně, aby byl jednoduchý, a je také méně formální.

Zveřejňování daňových přiznání politiků je jedno z dalších navrhovaných opatření. Otázkou zůstává, zda toto opatření nerozšířit na další skupiny osob. Nejenom politici mají možnost ovlivnit veřejný zájem. Zde zůstává otázkou, zda by toto opatření opravdu vedlo ke snížení korupce, protože pokud politici „vlastní“ nějakou firmu, bývá ve většině případů zapsána na některého rodinného příslušníka, proto by se toto opatření mohlo minout účinkem, hlavně i z důvodu, že úplatek může být v hotovostní formě a tyto peníze pak určitě nikdo do daňového přiznání neuvede.

Dalším diskutovaným opatřením je podávání majetkových přiznání. Hovoří se o plošných majetkových přiznáních, kdy fyzické osoby by měli přiznávat majetek nad 10 milionů korun a právnické osoby pak majetek nad 30 milionů korun, to ovšem bylo v současné době zamítnuto a v jednání jsou návrhy na zavedení prokázání původu majetku, kdy by ho měli prokazovat osoby, které vlastní majetek v hodnotě nad 7 milionů korun.

Větší pravomoc pro policii, tuto možnost respondenti volili v dotazníku jako nejméně účinnou možnost prevence. Dle mého názoru je to proto, že policie má velké množství pravomocí a prostředků, jak by mohla proti korupci odhalovat, ale v praxi je neumí dost dobře a účinně využívat.

Jedno z dalších opatření by mělo být školení pracovníků státní a veřejné správy v oblasti etiky, korupčních opatření, práva a dalších oblastí, které by následně byly ověřeny v testu spolehlivosti pro tyto úředníky.

Zavedení výuky týkající se korupce do škol by mohlo být další opatření, které by mohlo přispět ke snížení korupce. V současné době vyšlo již několik publikací, které se se zaváděním výuky ohledně trestního práva a korupce zabývají, čímž pomáhají pedagogům s přibližováním korupce žákům a studentům.

Mezi další opatření ke snížení korupce by měla být ochrana oznamovatelů korupce, tzv. whistleblowerů. Výraz whistleblower pochází z angličtiny (blow the whistle) a v překladu znamená zapískat na píšťalku – upozornit.

Tato ochrana má být především pro zaměstnance, kteří oznámí korupční jednání u svých kolegů případně zaměstnavatel, kdy oznámení by nemělo ovlivnit pracovní poměr ani diskriminovat zaměstnance.<sup>99</sup> K přiblížení této problematiky slouží také webová stránka [www.whistleblower.cz](http://www.whistleblower.cz), stejně tak se touto problematikou zabývá stránka [www.zapiskej.cz](http://www.zapiskej.cz), obě tyto stránky spadají pod Transparency International, o. p. s., obě přibližují, co whistleblowing je a jak se jako oznamovatel má zachovat, jak obstarat důkazy. Navíc díky této stránce může využít i poradenství této organizace. Dále se zde můžeme dozvědět o přínosech whistleblowingu a zkušenostech českých oznamovatelů. Dalším provozovatelem stránky zabývající se whistleblowingem je nevládní nezisková organizace Oživení, která provozuje web [www.piskamfauly.cz](http://www.piskamfauly.cz).

Organizace Transparency International – Česká republika, o. p. s. je nevládní organizace, která mapuje stav korupce a snaží se ji snižovat. Organizace se nezaměřuje jen a pouze na státní sféru, ale i na soukromé organizace, zároveň poskytuje právní poradenství a odborné konzultace, provádí analytickou a investigativní činnost a zabývá se prosazováním protikorupčních zákonů. Organizace se zabývá i vydáváním publikací o této problematice. Na internetových stránkách [www.transparency.cz](http://www.transparency.cz) je pak možné nalézt i mapu případů.

K prevenci korupce určitě přispívají i webové stránky [www.bezkorupce.cz](http://www.bezkorupce.cz) a [www.korupce.cz](http://www.korupce.cz).

Stránka [www.korupce.cz](http://www.korupce.cz) pak spadá pod Oddělení boje s korupcí, které je útvarům Úřadu vlády České republiky. Mezi činnosti tohoto Oddělení patří mimo jiné zabezpečování činnosti Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí, vzdělávací programy, spolupráce s dalšími organizacemi, vyhodnocení boje s korupcí, a zpracování podnětů

---

<sup>99</sup> HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ, H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha, 2014, s. 40-41.

týkajících se korupce. Aktuálním dokumentem pro boj s korupcí je Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017. Na těchto webových stránkách je k dispozici i Protikorupční manuál pro občany.

Web [www.bezkorupce.cz](http://www.bezkorupce.cz) patří nevládní neziskové organizaci Oživení, která prosazuje transparentní veřejnou správu, veřejné zakázky, dotace, hospodaření obcí, ochranu oznamovatelů a poskytuje právní informace. Tato organizace dříve provozovala protikorupční linku 199.

Dalším preventivním opatřením by mohlo být znovuzavedení protikorupční linky, která pod číslem 199 fungovala do 30. 4. 2012, tato linka poskytovala bezplatné právní poradenství a byla zdarma. Zřízena byla na základě Strategie vlády v boji proti korupci.

K dalším organizacím, které se zabývají problematikou korupce, patří i Nadační fond proti korupci. Hlavním cílem této nadace je, aby společnost začala vnímat korupci jako zločin a podle toho k ní přistupovala. Tento nadační fond oceňuje i ty, kteří přispívají k odhalování korupce, těmto lidem patří cena za odvahu. K tomu lze uvést, že tato nadace, by mohla motivovat další občany k nahlašování korupce.

Mezi preventivní opatření by se mohla řadit i spolupráce se zahraničními organizacemi, dalšími státy a úřady Evropské unie. Mezi tyto organizace patří OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), OECD (Úmluva proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodním obchodu), Úmluva proti korupci v rámci OSN, GRECO (Skupina států proti korupci) a mimo jiné i Rada Evropy.

## ZÁVĚR

Korupce a její problematika je velmi rozsáhlé, veřejností a médii probírané téma, které bude stále aktuální, neboť korupci se podaří vymýtit jen velmi těžko. Smyslem a hlavním cílem bakalářské práce bylo rozebrat problémy s korupcí v České republice, a to na základě studia dostupné literatury, která se týkala korupce, trestního práva a práva všeobecně, statistik Policie ČR, internetových zdrojů a také na základě provedeného dotazníkového šetření.

V teoretické části podala bakalářská práce přehled o základních pojmech, co se rozumí korupcí, úplatkem, úplatkářstvím, darem, úřední osobou, obstaráním věci obecného zájmu a lobbingem. Dále zde byly rozebrány druhy a formy korupce a také nejčastější oblasti výskytu korupce. Oblastí výskytu korupce je velmi mnoho a jak je patrné, korupce nepůsobí jen ve veřejné správě a politice, ale i soukromém sektoru nebo sportu a zdravotnictví, kdy obzvláště ve zdravotnictví je takové jednání nepřípustné, neboť zdraví člověka by rozhodně nemělo být ovlivněno penězi ani jinými majetkovými hodnotami. Ve třetí kapitole byla stručně probrána historie korupce jak ve světě, tak na našem území a ve čtvrté kapitole právní úprava korupce, jednak z pohledu trestního práva hmotného, kdy je vysvětleno, co je skutková podstata trestného činu a na základě toho jsou rozebrány skutkové podstaty trestných činů souvisejících s korupčním jednáním a jednak také použití prostředků z trestního práva procesního.

Ve druhé části, praktické, bylo cílem bakalářské práce zjistit, jaký je stav, struktura a dynamika trestných činů spojených s korupcí a jaký je vývoj těchto trestných činů, tedy jejich fenomenologie, k čemuž byly využity statistické údaje ze statistik Policie ČR. Tyto statistické údaje byly vyhodnoceny a zpracovány do grafů, které byly následně zhodnoceny a popsány. Z těchto statistik bylo zjištěno, že se v současné době policií, v poměru s jinou kriminalitou, nevyšetřuje tolik případů korupce. Může to být ale způsobeno i tím, že korupce je vysoce latentní a není snadné ji odhalovat. Od roku 2012 má korupce klesající tendenci, ač v minulém roce zde byl mírný nárůst oproti roku předcházejícímu.

Výzkumná část byla vyhodnocením dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit povědomí respondentů o korupci, zda vědí, co korupce je, jak se o ní dozvídají, kde se nejčastěji vyskytuje, na co má největší vliv a jaká opatření by vedla ke snížení korupčního jednání. Dále měli uvést, která je nejznámější korupční kauza v současné době. Dotazník byl rozšířen pomocí webu [www.vyplnto.cz](http://www.vyplnto.cz), kde ho vyplnilo

117 respondentů, 61 žen a 56 mužů. Z dotazníku je patrné, že nejvíce se lidé o korupci dozvídají z médií, kdy zde jsou tyto případy velmi probírány a rozebírány. 6 respondentů uvedlo, že má s korupcí osobní zkušenost, je otázkou, zda ostatní respondenti se báli tuto skutečnost také uvést, nebo opravdu s korupcí žádné zkušenosti nemají. Pokud ovšem vezmeme v potaz, že 6 respondentů bylo 5 % z celkového počtu, je to velmi vysoké procento.

Závěrečná kapitola se věnuje navrhovaným preventivním opatřením. Bylo vypsáno mnoho opatření, jako jsou: zvýšení kontrolní činnosti, zjednodušení a zpřehlednění administrativy, zvýšení trestných sazeb, zkvalitnění legislativy, zveřejňování všech výběrových řízení, zveřejňování daňových a majetkových přiznání, větší pravomoc pro policii, školení pracovníků, výuka ve školách, ochrana oznamovatelů a propagace internetových stránek týkajících se korupce a organizací, které tyto stránky vedou, ale je otázkou, jak tato opatření budou v boji s korupcí účinná, neboť korupce je především o chování, jednání a myšlení těch, kteří nad přijetím či poskytnutím úplatku uvažují.

K hlavnímu cíli bakalářské práce lze uvést, že tento byl dle mého názoru naplněn, neboť díky studiu odborné literatury byly přiblíženy základní pojmy týkající se korupce, jejích stadií, druhů a forem. Jaká je historie korupce, právní úprava a její fenomenologie a etiologie. Na základě těchto poznatků bylo rozebráno mnoho opatření ke snížení korupce. Dále bylo cílem na základě provedeného dotazování zjistit, jak se respondenti o korupci dozvídají, zda se s ní přímo setkali a jaká opatření by podle nich vedla ke snížení korupce, kdy tento cíl byl také splněn.

# SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

## Literární zdroje

1. DAVID, V., NETT A. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2007, 345 s. Právo a společnost. ISBN 978-80-7179-562-9.
2. FRUDEK, M. Protikorupční právní úprava ve Starověkém Římě na příkladu soudců a správců provincií. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2013, s. 36-44. ISBN 978-80-7418-177-1.
3. HORNÍK, J., ŽUFANOVÁ H. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 179 s. ISBN 978-80-7478-531-3.
4. HULINSKÝ, P. *Aktuální otázky trestněprávní ochrany společnosti před korupcí*. Praha: Police history, 2008, 153 s. ISBN 978-80-86477-47-3.
5. CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.
6. CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003, 222 s. ISBN 80-7201-434-x.
7. KOSIČKA T. Korupce ve zdravotnictví. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2013, s. 64-70. ISBN 978-80-7418-177-1.
8. LANDGRÁFOVÁ, R. Tři tisíciletí korupce ve starém Egyptě. In: TAUCHEN, J.(ed.), SCHELLE, K. (ed.). *Korupce - včera a dnes: (sborník z kolokvia pořádaného katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity a The European Society for History of Law)*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2013, s. 81-95. ISBN 978-80-7418-177-1.
9. PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 192 s. ISBN 978-80-86861-94-4.
10. SOVÁK, Miloš a kol. *Defektologický slovník*. 3., upr. vyd. Jinočany: H & H, 2000. 418 s. ISBN 80-86022-76-5.

11. SPIRIT, M. *Úvod do studia práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 187 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3290-9.
12. SVATOŠ, R. Korupce a problematika jejího objasňování a dokumentování. In: MATOUŠKOVÁ, I., RAK R. *Bezpečnost firmy a podnikání*. Sborník vědeckých prací a studií z mezinárodní vědecké konference konané dne 18. 2. 2013 v Praze, Vyd. 1. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2013, s. 90-98. ISBN 978-80-7265-228-0.
13. SVATOŠ, R., KŘÍHA J. *Korupce a další vybrané protispolečenské jevy v současné společnosti*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2015, 98 s. ISBN 978-80-87472-86-6.
14. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
15. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 3285 s. ISBN 978-80-7400-109-3.
16. VANTUCH, P. *Korupce a kriminalita*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, 171 s. ISBN 978-80-87001-09-7.
17. VIDRNA, J., NÁCHODSKÝ, Z. *Pracovník justice v ohrožení*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001, 228 s. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky.
18. VYMĚTAL, P. Typologie korupce. In: DANČÁK, B. (ed.), HLOUŠEK, V. (ed.), ŠIMÍČEK, V. (ed.). *Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006, s. 13-30 ISBN 80-210-4062-9.
19. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

### **Elektronické zdroje**

1. MAŠKOVÁ, H. Korupce z pohledu trestněprávního (výsledky průzkumu), 2015. [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/korupce-z-pohledu-trestnepra/>>.
2. *Policie.cz*: Statistické přehledy kriminality. [online]. Policie 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>



3. transparency.cz: *Index vnímání korupce*. 2016. [online]. [cit. 2016-03-08].  
Dostupné z WWW: <http://www.transparency.cz/cpi2015/>.

#### **Legislativní dokumenty**

1. ČESKO. ÚZ. č. 930. *Trestní předpisy*. Ostrava: Sagit a.s., 2013. 544 s. ISBN 978-80-7208-951-2.

## **SEZNAM ZKRATEK**

ČR – Česká republika

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

TŘ - zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších právních předpisů

Sb. – Sbírky

odst. – odstavec

písm. - písmeno

## **SEZNAM TABULEK A GRAFŮ**

Graf č. 1: Vývoj CPI v České republice

Graf č. 2 : Počet zjištěných a objasněných trestných činů v roce 2015.

Graf č. 3: Počet zjištěných trestných činů a % objasněnosti trestných činů v roce 2015.

Graf č. 4: Struktura trestných činů v roce 2015.

Graf č. 5: Vývoj trestných činů spojených s korupcí v roce 2010-2015.

Graf č. 6: Pohlaví respondentů

Graf č. 7: Věk respondentů

Graf č. 8: Vzdělání respondentů.

Graf č. 9: Víte, co znamená pojem korupce?

Graf č. 10: Odkud se zejména dozvídáte o korupci?

Graf č. 11: V jaké oblasti se podle Vás korupce nejčastěji vyskytuje?

Graf č. 12: Na co má podle Vás korupce největší vliv?

Graf č. 13: Co by podle Vás vedlo ke snížení korupce?

# PŘÍLOHY

## PŘÍLOHA č. 1 Dotazník – Korupce z pohledu trestněprávního.

1. Jsem:
  - Žena
  - Muž
  
2. Ve věku?
  - Do 20 let
  - 20 – 35
  - 35 – 50
  - 50 a více let
  
3. Vzdělání mám:
  - Základní
  - Vyučen
  - Střetí s maturitou
  - Vyšší odborné
  - Vysokoškolské
  
4. Víte co znamená pojem korupce?
  - Ano, vím to zcela přesně
  - Nejsem si zcela jistý/á
  - Ne, nevím
  
5. Odkud se zejména dozvídáte o korupci?
  - Média
  - Prostřednictvím přátel, kteří mají osobní zkušenost
  - Osobní zkušenost
  - Jinak – uveďte
  
6. V jaké oblasti se podle Vás korupce nejčastěji vyskytuje? Prosím seřad'te. (1- nejčastěji, 8 – nejméně často).
  - Politika (Parlament ČR)
  - Politika (zastupitelstva krajů a obcí)

- Státní správa (ministerstva, státní úřady)
- Justice
- Bezpečnostní složky
- Sport
- Zdravotnictví
- Soukromý sektor

7. Na co má podle Vás korupce největší vliv? Prosím seřad'te.  
(1- největší, 5 – nejmenší).

- Ztráta důvěry občanů v politickou sféru
- Ztráta důvěry zahraničních investorů
- Destabilizace ekonomiky
- Ovlivnění sociálních jistot
- Odchod kvalifikovaných lidí do zahraničí

8. Co by podle Vás vedlo ke snížení korupce? Prosím seřad'te.  
(1- nejúčinnější opatření, 5 – nejméně účinné opatření).

- Zvýšení kontrolní činnosti
- Zvýšení trestních sazeb
- Zveřejňování všech výběrových řízení
- Zveřejňování daňových příznání politiků
- Větší pravomoc pro policii

9. Uveďte nejznámější korupční kauzu.